

Kabai Óvoda

4183 Kaba Batthyány u 8.

OM azonosító: 030994

Tel/Fax: 06-54/460-391; 06-54-460-220, mobil: 06-20/986-7370 E-mail: postmaster@ovodakaba.t-online.hu

PEDAGÓGIAI PROGRAM

KOMPLEX PREVENCIÓS PROGRAM ADAPTÁCIÓJÁVAL

TARTALOMJEGYZÉK

1	Bevezető	3
2	Pedagógiai Programunk alapelvei és a fejlesztés célja	3
3	Pedagógiai Programunk feladatrendszere	7
3.1	Általános feladataink.....	7
3.2	Sajátos nevelési feladataink	20
4	Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvónő feladatai	40
4.1	Természetes gyermeki megnyilvánulások.....	40
4.2	Kultúraátadás.....	50
5	Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége	68
6	Az óvodai élet szervezése.....	72
6.1	Csoportszervezés	72
6.2	Napirend, hetirend	72
6.3	Tevékenységi formák szervezési jellemzői.....	75
6.4	A fejlődés nyomon követése	76
6.5	A Pedagógiai Program megvalósítását segítő alapszolgáltatásaink	76
7	Személyi és tárgyi feltételek	77
7.1	Személyi feltételek	77
7.2	Tárgyi feltételek	78
8	Az óvoda kapcsolatrendszere	85
8.1	Család - óvoda.....	85
8.2	Kapcsolattartás, tapasztalatcsere a programot alkalmazó intézményekkel	87
8.3	Kapcsolattartás egyéb nevelési, oktatási, szakszolgálati, kulturális intézményekkel ..	88
9	Érvényességi rendelkezések	89
10	Legitimációs záradék.....	90

1. BEVEZETŐ

A Komplex prevenciós óvodai program alkotói: Porkolábné dr. Balogh Katalin docens, dr. Páli Judit docens. A programot az Országos Közoktatási Intézet 1996-ban minősítette, nevelőtestületünk Helyi Nevelési Programjának 1998-ban lett alapja.

Sápy Lajos néptanító 1885. február 12-én a tanügy előmozdítása céljából közjegyzői okiratba foglalta, hogy

„ Szükség lévén Kabán oly kisedővodára, melynek egyedüli feladata a kisednek veszélytől való megóvása, rendre szoktatás és a gyermeki ártatlan nemes ápolása, amelyben tehát rendszeres tanításról szó sem lehet – óvodai helyiségül és gyakorló kertül adom a kabai evangélium szerint reformált egyháznak halálom után azt a hármast udvart, mely a kabai 2469. sz. telekjegyzőkönyvben 475. 4765 és 463. 464 helyrajzi számok alatt kizárólag nevére vannak felvéve.”

Ennek köszönhetően 1897-ben 120 gyermek befogadására alkalmas óvoda kezdhetette meg a működését. A gyermek létszám csökkenése miatti 2006-os megszűnéséig a későbbiekben ez lett az 1-es számú, majd Tölgyfa Óvoda, 75 férőhellyel 2006-ig. 1954-ben átadásra került a „Pircsi” néven közismertté vált 2-es számú Óvoda, mely az 1980-ban történt felújítását, bővítését követően - ma Hétszínvirág Óvodaként – fogadja a város kisgyermekait 4 óvodai csoportban, 120 férőhelyen. 1960-ban pedig megnyílt a 3-as számú Óvoda, mely az eredeti épület lebontása után 1985-től a korábban párt székházként funkcionáló, átalakított épületben - ma Napsugár Óvodaként - 3 csoportban, 75 férőhelyen szintén majd 2014-től 2 csoportban, 60 férőhelyen fogadja az óvodásokat.

A mai társadalmi elvárásoknak megfelelő, racionális működtetés változásokat hozott a közelmúltban is az intézmény életében, ugyanis 2007. augusztus 1-én megalakult Kaba, Báránd és Sáp Település Óvodai Intézményi Társulása. Azóta a fenntartók társulási formában működtetik Kaba székhellyel a napjainkra immár négy település óvodáit, mivel 2008. augusztus 1-től Tetétlen is csatlakozott az intézményi társuláshoz. A társulási megállapodásban és a jogszabályokban előírtak szerint a munkáltatói, gazdálkodási feladatokban korrekt, átlátható együttműködést alakítottunk ki, a szakmai önállóság megőrzése mellett. 2013. július 1-től a társulás a fenntartó döntése alapján megszűnt.

Jelenleg a városban Kabai Óvoda néven 6 csoportban, 180 férőhellyel biztosítjuk a településen élő kisgyermekek teljes körű óvodáztatását. A nevelő-oktató munkában felkészült, gyermekszerető, innovatív óvodapedagógusok, logopédus és dajkák gondoskodnak a

gyerekek személyiségének komplex fejlesztéséről, a sikeres iskolakezdéshez szükséges kompetenciák kialakításáról. Óvodánk épületei egyre inkább korszerűsítésre szorulóak voltak (nyílászárók, fűtés, vizesblokkok), s a székhely épület felújítása egy sikeres EU-s pályázatnak köszönhetően 2012-re már megvalósult, óvodánk épületei igényesek és rendezettek, külső-belső felszereltsége megfelelő, bővülő, a gyermekek fejlődését-fejlesztését jól szolgáló. Pedagógiai gyakorlatunkat gyermekközpontúság vezérli, az óvodában *minden és mindenki* a gyermekért van. A gyermekszert nálunk a gyermek feltétlen tiszteletét jelenti, alázatot a gyermekkel szemben – „belőled még minden lehet” – és jelenti a senki másra át nem hárítható felelősséget azért, hogy minden egyes óvodásunk lehetőségeihez és képességeihez mértén maximálisan fejlődhessen. Kiemelten kezeljük az egészséges életmódra nevelést, a környezettudatos magatartás megalapozását, a hagyományőrzést. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében befogadjuk a bármilyen hátránnyal küzdő és a sajátos nevelési igényű kisgyermekeket egyaránt. Segítjük őket hátrányaik leküzdésében, igyekszünk biztosítani a tárgyi és személyi feltételeket a speciális szükségletük kielégítéséhez, optimális fejlődésükhöz. Az egyre korszerűbb pedagógiai célokat, feladatokat is megfogalmazó helyi Pedagógiai Programunk gyakorlati megvalósításában erre törekszünk. Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, de szolgáltatásainkat a szakmaiság és a gyerekek mindenek felett álló érdekét szolgáló szempontok határozzák meg. Jó kapcsolatot ápolunk külső-belső partnereinkkel, a szolgáltatásainkat igénybevevők és a fenntartónk által is elismerten.

(Az Óvodai nevelésünk rendszere című ábra a mellékletben található.)

Nevelési filozófiánk mottója:

„Keresem minden gyerek saját titkát, és azt kérdezem, hogyan segíthetném abban, hogy önmaga lehessen.”

(Janus Korczak)

Jövőképünk

Szeretnénk, ha óvodánk a megértés, az egymás iránti türelem, elfogadás, szeretet; biztonságot, vidámságot adó béke szigete lenne, ahol a gyermekek napjuk nagy részét örömmel, boldogan, önfeledt játékkal tölthetnék, kreatív, jókedvű, szakmailag kiváló, mindig megújulni képes óvónők irányításával.

Gyermekkép

Gyermekeink szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a gyermekközösségben. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, dajkákat, bizalommal fordulnak hozzájuk. Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon is

kifejezni, érdeklődnek, sok-sok tapasztalattal felvértezettek. Ügyesen mozognak, szeretik a sportot, a természetet, a különböző művészeti tevékenységeket. Magatartás- és viselkedéskultúrájuk koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, illemtudók, szeretik és védik a természetet.

Óvodakép

Óvodánk esztétikus, melegséget sugárzó biztonságos környezetével, szeretetteljes, mindenkit maximálisan elfogadó, családias, bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a szabad játék és mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermekeket az életre. A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyerekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

2 Pedagógiai Programunk alapelvei és a fejlesztés célja

A Komplex prevenció óvodai program épít a hazai tradicionális nevelési értékekre, ötvözve azokat a korszerű fejlődéssel és a neveléslélektani, neurológiai, gyógypedagógiai eredményekkel.

Alapelveink:

- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.
- A gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.
- A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeinek figyelembevétele.
- Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- Az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok kompenzálására.
- Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása.
- Az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés.

Óvodánk nevelési célja

A (2,5)3-7(8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával

- A sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség kialakítása.
- az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével,
- a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása,
- a migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelése.

A jelzett területeken történő fejlesztés értelmezésünk szerint a gyermek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel

történő támasznyújtás, amely az éppen fejlődő szomatikus és pszichés funkciók kibontakoztatásához biztosít szociális és tárgyi környezetet. Ebben meghatározó a (2,5)3-7(8) éves kor alapvető sajátossága: az érzelmi biztonság alapszükséglete, az érzelemvezérelt megismerés, az élmény fonalán haladó gondolkodás. A testi-lelki szükségletek kielégítése a gyermekek alapvető joga, melyre programunk messzemenően törekszik.

1

2 Pedagógiai Programunk feladatrendszere

2.1 Általános feladataink

Pedagógiai Programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek és kompetenciák célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mérten közvetetten felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.

A program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára, a **mozgásra** és **játéokra** alapozva szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A program nevelési keretét egyfelől a gyermek **természetes megnyilvánulási formái**, másfelől az **óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttese, kölcsönössége, harmóniája határozza meg.**

Az egészséges életmód alakítása

A fejlődés korai szakaszában az egészséges életmódra történő felkészítés meghatározó, hiszen ebben az életszakaszban megszerzett ismeretek, készségek és szokások a későbbi életvitelt jelentősen befolyásolják. A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, ezt tovább erősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, öltözködés, mozgás, pihenés, levegőzés és testedzés szokásrendszerét. Meghatározónak tartjuk a megfelelő napirend kialakítását, mely elegendő időt biztosít az egyes tevékenységekre, így megteremti a stresszmentes, kiegyensúlyozott, biztonságos, nyugodt, a gyermek számára is kiszámítható légkört.

Valljuk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban van, egymásra épül, és egymást kiegészíti. Ezért létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos

szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását.

Célunk:

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek. valamint mozgásigényének kielégítése.
- Az egészséges életmód. a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.
- A gyermekek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz mentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása.

Az egészséges életmód alakításának területei

Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a **gyermek testi komfortérzetének kielégítése**. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek-óvónő, gyermek-dajka kapcsolatot feltételez. A toalett használatával kapcsolatos tevékenységek figyelemmel kísérése, támogatása, szükség szerint fizikai segítség nyújtása sértheti a gyermek intim szféráját, ezért nagyon türelmesnek, megértőnek kell lennünk.

A **testápolás terén**, akár a kéz, akár az arc megérintése szintén válthat ki elutasítást a gyermek részéről, amit el kell fogadnunk, nem szabad tolakodóan viselkednünk. A papír zsebkendő használatával kapcsolatban felhívjuk a gyermekek figyelmét annak anyagára, hulladékként kezelése során szelektív gyűjtésére. Az öltözködésnél fontos a helyes sorrend megismerttetése, valamint az időjárás és öltözködés összefüggésének felismerttetése, egymáshoz igazítása. Minden korosztálynál fontos a fogápolás szokásainak megalapozása.

Az **önkiszolgáló feladatok** elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. Az óvónő, dajka bemutatja, megismerteti és figyelemmel kíséri a napi élethez szükséges szokások fejlődését, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre is **elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.**

Testi nevelés

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított. Ehhez rendelkezésünkre áll egy szép nagy udvar nagy füves játéktérrel, többfunkciós, esztétikus, a biztonsági szabványoknak megfelelő játékokkal, sportszerekkel, valamint az óvoda épületén belül egy jól felszerelt tornaszoba.

Mozgás

Mozogni lehet otthon, a játszótéren, az óvodában, a csoportszobában és az udvaron.

Fontosnak tartjuk a megfelelő, kényelmes, természetes alapanyagú, jól szellőző öltözetet a szabadban és a teremben egyaránt.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását. Az óvodapedagógus feladata - a dajkával megosztva -, hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is. Alkalmanként a szülőkkel közösen mozgásos programokat szervezünk (például gyermeknap, játékos családi sportversenyek, ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést, a szabadidő hasznos eltöltését

Levegőzés

A levegőzés élettani hatásán túl

elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvónő törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint **a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék**. A helyi adottságok szerint a játék, étkezés, mozgás is a szabadban történhetnek.

Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása

Az élethez levegőre van szükség, van jó és rossz, tiszta-szennyezett levegő (szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával).

Pihenés

Legfontosabb a pihenéshez szükséges **nyugodt légkör** biztosítása - az altatás hangulatához illő mese, halk zene -, a gyermekek **egyéni alvásiigényének** és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi **feltételek megteremtése**. Kényelmes, a gyermekek méretéhez igazított fektetők használata, „otthoni szagélményt adó” alvóka, és légzést könnyítő tisztító illóolajos mécses, fűtési szezonban a párologtató használata minden csoportban. Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül.

Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

A gyermekek étrendjének minőségi és mennyiségi összeállítását évente két alkalommal megbeszéljük az étkezést biztosító szolgáltató képviselőjével. Preferáljuk a vitaminban gazdag zöldségeket, gyümölcsöket, nem csak főtt formában, hanem nyersen is. A nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel közösen készítünk például frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcsleveket, gyümölcssalátákat, zöldség-sünit, zöldségsalátát. A HACCP élelmiszer-biztonsági előírásokat betartva igyekszünk a gyermekeket a számukra eddig ismeretlen ételek ízével, elkészítési módjával megismertetni, közvetve **modellt nyújtva** ezzel a **családoknak is a korszerűbb táplálkozás kialakításához**.

Ennek megvalósításához elsősorban tájékoztatjuk a szülőket az étlapról, és egy-egy jól sikerült étel receptjét is megosztjuk velük. Óvodai rendezvények alkalmával a szülőkkel együtt is készítünk friss zöldség- és gyümölcs ételeket, -italokat.

A **vallási, valamint egyéb okból** (például vegetáriánus) eltérő étkezést igénylő családok **étkezési szokásait tiszteletben tartjuk**. Igyekszünk gyermekeik étrendjének kialakításához partnerként megnyerni az étkezést biztosító szolgáltatót.

Egészségvédelem, edzés

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a **gyermek egészségének megóvását**. Ezenkívül nagy hangsúlyt fektetünk a **higiénés szabályok betartására**, például környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítése, a **környezeti ártalmak kiküszöbölésére** például szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékos izzók, keverőfejes csaptelepek felszereltetése, zajscsökkentés hangszigeteléssel, légszennyeződés csökkentése bokrosítással az udvaron,

zöldhulladék komposztálása, a csoportszobában minél több zöld növény elhelyezése. megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia.

Lényegesnek tartjuk az anamnézis-felvétel közben felderített, ritkán előforduló, **az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek** (például krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség) regisztrálását, figyelemmel kísérését, alapvető tennivalók elsajátítását és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítását (például étrend helyes betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtését.

A gyermek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését, valamint karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságából, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezek teszik szükségessé az óvónőállandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését. Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek **testi edzettségét**. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Nyáron a víz edző hatását ki kell használni. Mindezeknél figyelembe kell venni a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat. A szabadban töltött idő alatt fényvédő krémmel óvni kell őket a nap káros hatásaitól, nyáron erős UV-sugárzáskor 11 és 15 óra között a gyermekek nem lehetnek sem a napon, sem az árnyékban.

Az egészséges életmód alakításából adódó óvónői feladatok

- A gyermekek életkorának megfelelő, párhuzamos tevékenységek végzését lehetővé tevő optimális életritmus kialakítása a napirendben
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban
- Nyugodt, kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap egész folyamán (például folyadék)
- A szokás- és szabályrendszer közös alakítása a gyermekekkel
- A kialakított szokás- és szabályrendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális, a gyermek egyéni fejlődéséhez viszonyított fejlesztő értékelése
- Önállósági törekvések támogatása

- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása (kanál, villa, kés használata, csukott szájjal rágás, szalvétahasználat...)
- Az étkezéseknél a zsír, a cukor arányának mérséklése
- A szülők meggyőzésével a szénsavas, túlcukrozott, serkentő szereket tartalmazó italok kiiktatása
- Az asztalterítés technikájára, esztétikumára való odafigyelés
- A toaletthasználat intimitásának válaszfalakkal és függönyökkel történő biztosítása
- (2,5)3 éveseknek, illetve egyéni szükséglet alapján a toalettpapír használatában, a zsebkendő használatában segítségnyújtás
- Elegendő mennyiségű toalettpapír használatára ösztönzés
- A fiúktól a WC-deszka felhajtásának, a fiúszerepnek megfelelő toalett használatnak elvárása
- A WC lehúzásának igényé alakítása, elvégzésének figyelemmel kísérése
- A gyermekek helyes kézmosásra, kéztörlésre szoktatása
- A gyermekek tisztaság, ápoltság iránti igényének alakítása
- A fogmosás technikájának megismertetése, mindennapos gyakoroltatása, a fogmosás eszközeinek rendben tartására serkentés
- A gyermekek környezetében csak annyi tisztítószer és egyéb vegyszer alkalmazása, amennyi feltétlenül szükséges
- A fésű használatának bemutatása, gyakoroltatása, szükség szerinti segítségnyújtás
- Erős napsütés, illetve hideg, szeles időben - egyéni szükséglet szerint - a gyermekek bőrének krémezése
- A felöltözésnél, vetkőzésnél egyéni szükséglet szerinti segítségnyújtás
- A gyermekek időjárásnak megfelelő réteges öltözködésre szoktatása
- A szülők megismertetése a gyermek egészségét szolgáló ruházatának jellemzőivel: lehetőség szerint természetes anyagból készüljön, kényelmes legyen, gumírozása ne legyen túl szoros, a cipő tartsa a gyermek bokáját
- A ruhák összehajtásának, az öltözőszekrényben való rendben tartásának megismertetése, elvárása
- A gyermekek levegőzésének biztosítása mindennap, mínusz 10 fokig
- A délutáni pihenéshez a csoportszoba kiszellőztetése, légpárásító, illóolajos méces használata

- Lefekvés után mesélés, majd testközeleli jelenlétével, simogatással a gyermekek érzelmi biztonságának, nyugalmi állapotának támogatása
- Az alvást nem igénylő gyermekeknek csendes tevékenység biztosítása 14 órától
- A gyermekek balesetvédelmi oktatása évente egyszer, illetve az alkalomnak megfelelően, dokumentáltan
- Közreműködés a gyermekeket fenyegető környezeti ártalmak kivédésében: az udvarra minél több növény telepítése, a nagyobb forgalmú út mellett zárt kerítés létesítése, séták alkalmával a forgalmas, különösen szennyezett területek elkerülése
- Lázás, hányós, hasmenéses gyermek elkülönítése, gondoskodás felügyeletéről, szüleinek értesítése
- Speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása érdekében megfelelő szakemberek bevonása, együttműködésre törekvés

Sikerkritériumok

- Szükségeit képes kielégíteni.
- Szükségeit képes önállóan kielégíteni.
- Toalett használatkor a fiúk felhajtják a WC-deszkát, és állva végzik kisdolgukat.
- WC-zést követően a kislányok és kisfiúk is használják a toalettpapírt.
- A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- WC-zés és egyéb szennyező tevékenység végzése után kezet mos, a kezét szárazra törli.
- Önállóan öltözik, vetkőzik, ha kell, segítséget kér.
- Cipőjét befűzi, bekötésével próbálkozik.
- Ruháját igyekszik összehajtván a helyére tenni.
- Képes önállóan eldönteni, miből mennyit tud elfogyasztani.
- Kulturáltan étkezik.
- Szívesen fogyaszt zöldséget, gyümölcsöt, magvakat.
- Vigyáz környezetének rendjére, tisztaságára.
- Az udvaron sem szemetel.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát és mikéntjét.
- Igényévé vált a rendezettség, tisztaság, ápoltság.
- Szívesen mozog a szabadban, évszaktól függetlenül.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.

Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása

Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthez fűződő viszony nyújtja azt az **érzelmi biztonságot** a gyermek számára, amely jó közérzetet, nyugodt, harmonikus tevékenységet tesz lehetővé. Ezért fontosnak tartjuk az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka kapcsolatában a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd megnyilvánulásait.

Valljuk, hogy a **környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása**. A környezetet pontosan, valóságyszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre.

Óvodai nevelésünk messzemenően **támaszkodik a családi nevelésre**, a család és óvoda **szoros együttműködésére törekszik**. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot.

Programunkban fontos a **gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete**. Ennek egyik eszköze a személyiséglap és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya-gyermek és család-gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során - napi tapasztalatokkal kiegészítve - hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus - részben átvállalva az anya szerepét – empátikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel. Fejlesztőmunkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak.

A gyermek „**énközpontúsága**” **alapján** elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges **erkölcsi normák és tulajdonságok** csak akkor fejlődnek ki, **ha a gyermek állandóan gyakorolja** a társaihoz való helyes viszonyulást. Ezt alapozzák meg a **kooperatív megoldásra ösztönző** páros és kiscsoportos tevékenységek.

Ezáltal minden kisgyermeknek lehetősége van:

- Kommunikálni társaival a közös tevékenység során, számos tapasztalatot szerezni az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálni saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- Megtanulni a közös tevékenységek alkalmával, hogy hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez erősíti a pozitív viszonyulást, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- Megtanulni a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének módját és a kritika elfogadását. A társaktól érkező pozitív visszajelzés egyben önerősítő, önbizalom-növelő hatásával hozzájárul a személyiség kibontakozásához.
- Észrevenni, hogy a közös tevékenységben együttműködő társak sokféle színes egyéniségek, egymástól eltérő. saját kulturális környezetükből származó értékeiket képviselik.
- Megtapasztalni, hogy egy problémának több megoldása is lehet, attól függően, milyen szempontból közelítjük meg.

Célunk:

- Erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával és helyzetteremtésével.
- A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak érték közvetítése.
- A különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés.
- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása.
- A figyelem ráirányítása a természeti és emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre tiszteletére és megbecsülésére nevelés.
- Nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű, elhanyagolt, gyermekek esetében speciális fejlesztéssel az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.
- Esélyteremtés a migráns gyermekek számára.

- A kiemelkedő képességű gyermekek igényeit figyelembe vevő tevékenységek által történő személyiségkibontakoztatás.

Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosításából adódó óvónői feladatok

- Nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságot árasztó légkör kialakítása
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, hangulatos, esztétikus, biztonságos berendezése
- Személyiségének szeretetteljes, empátiás kisugárzása, odafigyelő, "anyapótló" magatartása
- Spontán szociális tanulásban a komplex viselkedésminták beépítése a gyermeki viselkedésbe
- Környezetvédelmi viselkedési és magatartásformák alakítása
- Az élet, az élővilág tiszteletére, megbecsülésére nevelés
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, alkalmazásának figyelemmel kísérése
- Erkölcsi normák, ítéletek megfogalmazása
- A gyermek önálló véleményalkotásának és döntésfejlődésének támogatása
- Gyakorlat közeli helyzetek teremtésével az interperszonális kapcsolatok kialakításához szükséges készségek, képességek alakítása
- Társas kapcsolatok formálásának segítése, az összetartozás élményének mélyítése, a „mitudat” alakítása
- Páros és kiscsoportos feladathelyzetek teremtése, kooperatív technikák alkalmazása
- Évente egyszeri szociometria készítése és felhasználása
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése
- A konfliktushelyzet békés, mindkét fél számára elfogadható megoldására inspirálás
- A tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása
- A lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása
- A migráns gyermekek beilleszkedésének segítése
- A családdal való együttműködésre törekvés
- Beiratkozás előtti családlátogatás
- Egyeztetett időpontban fogadóóra-tartás, tájékoztatás a gyermek fejlődéséről
- Szülői értekezlet tartása, évente minimum 2 x
- Anamnézis felvétele, bizalmas légkörben a szülővel

- A beszoktatás hetében minimum 3 napot egész nap a gyermekekkel tölt

Sikerkritériumok

- Ismeri a közösségben megkívánt viselkedéskultúrát.
- A csoport szokás- és szabályrendszerének ismeretét a magatartásában is érvényesíti.
- Szereti és korának megfelelően védi a természetet, megbecsüli és tiszteletben tartja az élővilágot, szívesen ápolja a növényzetet, gondoskodik az állatokról.
- Képes a többiekhez alkalmazkodni, toleránsan viselkedni, a másikat elfogadni.
- Szükség esetén segíti az arra rászorulót.
- Konfliktushelyzetet mindkét fél számára elfogadhatóan, viszonylag önállóan old meg, szükség szerint felnőtt segítségét kéri.
- Érzelmei, indulatai korának megfelelően tud uralkodni.
- A felnőtteket és munkájukat tiszteli.
- A közösség érdekében szívesen vállal megbízatást, munkát.
- Alakulóban van a feladattudata.
- Korának megfelelően kialakult a felelősségérzete, képes egyszerű döntések önálló meghozatalára.
- Bátran, de kulturáltan mondja el véleményét.
- Igényes a saját tevékenységével szemben.
- Nem peremhelyzetű. szívesen játszanak vele a többiek.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, harmonikus viselkedés jellemzi.
- Szívesen kommunikál.
- Érkezéskor, távozáskor köszön.
- Ismeri és betartja az udvariassági szokásokat.
- Megtalálja helyét a közösségben, abban jól érzi magát.
- Képes társaival kooperatívan együttműködni.
- Türelemre, kitartásra képes.
- A szülőkkel való kapcsolat a kölcsönös bizalom, tisztelet és elfogadás elvén működik.

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, a kultúraátadás hatásrendszerében az óvodai nevelési módszerek segítségével, elsődlegesen a **gyermek szabad játéka által**

valósul meg. Az értelmi fejlesztés szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával.

A program lényeges része a **beszéd**, az **anyanyelv** és a **kommunikáció** fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek ugyanis képesek az alap-kultúrtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

A kommunikáció egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakcióiból (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtse lehetőséget a monologikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (például érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások).

Az **anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat**. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd- és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben.

Célunk:

- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése
- Kognitív képességeik fejlesztése:
 - egyre pontosabb, valóság-hű észlelés
 - figyelem-összpontosításra való képesség
 - valósághoz közelítő képzeleti működés
 - reproductív emlékezet
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás
 - az alakuló fogalmi gondolkodás
- A beszédkedv felkeltése és fenntartása

- A beszédhallás és szövegértés fejlesztése
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztésből és nevelésből adódó óvónői feladatok

- Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat
- Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása
- A sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása, mely a későbbiekben élményként előhívható
- A természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek észre vétetése, megismertetése
- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés
- Az egyéni érdeklődési kör figyelembevétele
- Figyelem-összpontosításra motiválás
- A pszichikus képességstruktúrák fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba
- Minden gyermeki kérdés megválaszolása
- Kommunikációs helyzetek teremtése, a gyermekek beszédkedvének felkeltése
- A gyermekek szókincsének bővítése
- Metakommunikációs eszköztár megismertetése, gyakorlása játékban
- A társ verbális és nonverbális reakciói megértésének segítése
- A nyelvileg hátrányos helyzetű, ill. nyelvileg kiemelkedő gyermekek differenciált fejlesztése
- Nyelvtanilag helyes, jól érthető, tiszta beszéddel mintaadás
- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén
- Szakmai kapcsolat tartása a logopédussal, fejlesztőpedagógussal

Sikerkritériumok

- Korának megfelelően kialakult a pontos érzékelése, észlelése.
- Képes vizuális, auditív differenciálásra.
- Térbeli viszonyokat képes felismerni, megnevezni.
- A keresztcsatornák működése korának megfelelő.

- Az önkéntelen bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés is.
- Figyelme korához képest tartós.
- Gondolkodására a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás jellemző.
- Helyesen, tisztán, érthetően beszél.
- Kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szó kincse korának megfelelő.
- Jól használja a metakommunikációs eszközöket.
- Bátran, szívesen kommunikál társaival és a felnőttekkel.
- Társára odafigyel, türelmesen meghallgatja mondanivalóját.
- A közölt információt megérti.
- A kommunikációt kapcsolatfelvételre is használja.
- Bátran kérdez.
- Verbális emlékezete korának megfelelő.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan is elmondani.
- Ismeri és használja az udvariassági szavakat.
- Tud szemkontaktust teremteni és tartani.
- Élményeit és gondolatait el tudja mondani.
- A migráns kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.

2.2 Sajátos nevelési feladataink

Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése

A megelőzést célzó prevenciós és korrekciós fejlesztés alapja

A tanulási képességeket meghatározó struktúrák **fejlesztésénél** több elméleti megfontolásból is a mozgásra alapozunk:

- A (2,5)3-7(8) éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a **mozgás**. Viszonylag e területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az **értelmi műveletek** - egyben az önmagunkról kialakított **testséma** is, amely a pszichés-én idegéletteni leképeződése.

- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül **több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk**, így a testséma, laterális, testdimenziók, térpercepció alakulását is.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése prevenciós fejlesztéssel

Programunk **sajátos célja az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztése**, a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrése és megelőzése. E pszichikus funkciók **az észleléses és finommotoros struktúrákat érintik**, melyek intenzív fejlődése (2,5)3-7(8) éves korra jellemző, így kibontakoztatásukhoz és begyakoroltatásukhoz is e szakasz a szenzitív periódus, itt nyílik mód optimális támogatásukra. Programunk a fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja a pszichikus funkciók fejlesztését, a gyermeki spontán aktivitásra építve.

Potenciális tanulási zavarok megelőzése korrekciós fejlesztéssel

A **korrekciós fejlesztés célja támaszt nyújtani** a részképesség-gyengeségekkel küzdő gyermekek részére, **egyéni**, illetve **kiscsoportos fejlesztőfoglalkozások keretében**, az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Az óvodapedagógus fejlesztő feladatai

Ha azt tapasztalja, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomon követhető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben vissza kell térnie a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatnia a következő szintre.

Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetők azzal, hogy azok természetes módon fejlessék a gyermekek képességeit (például mozgásos játékeszközök, logikai játékok).

A fejlesztőpedagógus kompetenciaköre

- Csak normál IQ-övezetbe tartozó gyermekekkel foglalkozik teljesítményzavar esetén.
- Diagnosztikus tevékenysége csak a képzésben elsajátított tesztek felvételére és értékelésére terjed ki.

- A diagnosztikus és terápiás kompetenciakörét meghaladó eseteket köteles speciális szakemberhez irányítani.
- Tevékenységét más szakemberekkel (óvónő, logopédus, pszichológus) összehangoltan végzi.
- Felelős a fejlesztő foglalkozások szakmai minőségéért.

A fejlesztőpedagógus feladatai

- Az óvónők jelzése alapján a korrekciós fejlesztést igénylő gyermekek megfigyelése, képességeik felmérése és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- A megfigyelések és mérések értékelése
- A kapott eredmények alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- Az előző nevelési évben a fejlesztő foglalkozásokban részesült gyerekek ellenőrző felmérése
- A mérések értékelése
- A kapott eredményeket összevetve az előző év eredményeivel és az egyes gyerekekről kapott szakértői vélemények, fejlesztési javaslatok figyelembevételével alapján az egyéni fejlesztőprogramok kidolgozása, és ennek koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- A szülők tájékoztatása, az együttműködő kapcsolat kialakítása és az ehhez szükséges szülői jóváhagyás beszerzése
- Egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztő foglalkozások megtartása. Helye elsődlegesen a gyermekcsoport, ahol párhuzamos tevékenységként kezdeményezi a fejlesztő játékot. Indokolt esetben a gyermek kivihető a "játárszobába"
- A fejlesztés folyamatos koordinálása a csoportos óvodapedagógusokkal, pszichológussal, logopédussal
- Az óvodapedagógusok jelzésére, kérésére egyéb vizsgálatok, tesztek elvégzése:
 - Családi szituációt, óvodai szituációt, testvérféltékenységet, félelemérzést, rejtett vágyakat vizsgáló mesék Közösségi beállítódás, magatartás, gondolkodás vizsgálata - Beszédértés vizsgálata (GMP-alaptesztek)

- Kisebbséknél játékos feladatokkal való felmérés, csoporton belüli megfigyelés
- A szülők rendszeres tájékoztatása gyermekük fejlődéséről: fogadóórák negyedévente, illetve igény szerint
- Féléves ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődési üteméről (február)
- Folyamatos kapcsolattartás a speciális szükségletű gyermekeket fejlesztő szakmai segítő intézményekkel, fejlesztőkkel Év végi ellenőrző felmérés, értékelés a gyermekek fejlődéséről

Sikerkritériumok

A kisgyermek

- örömmel és aktívan vesz részt a játékos foglalkozáson,
- önmagához mérten kimutathatóan fejlődik,
- tanköteles korára kialakulnak a tanuláshoz szükséges részképességei.

A prevenció és korrekció fejlesztőprogram tartalma és feladatai

Mozgásfejlesztés

1. Nagymozgások fejlesztése

Célt mozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.

Járás	
1.	kis és nagy lépésekkel
2.	különböző irányokba fordulással
3.	változó szélességű sávok, vonalak között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával

Futás	
1.	különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással
2.	különböző irányokban, majd közbeni irányváltással
3.	változó szélességű sávok között
4.	különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével

Ugrás	
1.	"távolugrás" (páros lábbal szökdelés), ugrás előre, hátra
2.	"magasugrás"
3.	ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában
4.	különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög)
5.	szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés
6.	mélyugrás

Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban	
1.	különböző irányokba, majd irányváltotatással
2.	különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa)
3.	különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával

2. Egyensúlygyakorlatok

Állás	
1.	állás lábujjon - sarkon állás
2.	állás fél lábon
3.	egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson
4.	kúszás egyenes padon
5.	Body Roll henger gyakorlatok, különböző sportok (roller, bicikli, korcsolya)
6.	forgások, fordulatok, testhelyzet-változtatások

Szem-kéz koordináció fejlesztése	
1.	játékok babzsákkal:
	. babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (például szék)
	. babzsákcsúsztatás két vonal közé
	. babzsákdobás vízszintes és függőleges célra

4.	karikadobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságról
5.	kugli-játék
6.	labdajátékok:
.	dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal, változó távolságról
.	labda célba ütése bottal

Szem-láb koordináció fejlesztése	
1.	ugrókötélen: kötél fölött átugrás. változó magassággal
2.	karikával: különböző lábakkal belépés. kilépés, beugrás, kiugrás
3.	lábbal különböző formák rajzolása alkalmi felületen (homokba. padlóra)
4.	ugróiskola. egyszerűbb és nehezebb formában
5.	függeszkedés: átfogással tovahaladás

Finom motorika fejlesztése	
1.	gyurmázás (elsődlegesen az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása)
2.	építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel)
3.	papírhajtogatás - papírfűzés, mintaalkatás
4.	puzzle-játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból
5.	mintakirakás lyukas táblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig
6.	vágás. domború vagy előrerajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formától a nehezebbekig
7.	"papír - ceruza" feladatok:
.	rajzolás. festés nagy felületre (ujjal, zsírkrétával, színes ceruzával)
.	sablonok kiszínezése kiugró hátlanon
.	sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrerajzolt mintáinak átírása
8.	kéziszergyakorlatok

Testsémafejlesztés

A testrészek ismerete	
1.	önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-, szemszín, kicsi-nagy)
2.	tevékenységek a testrészek megismerését célozva
.	testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által

	.	a gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést
	.	utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt
	.	a felnőtt megnevezi és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét
	.	az előzőek megismétlése csukott szemmel
3.		meghatározott testrészekre koncentráció:
	.	különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt fekvő, ülve, állva, térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni
	.	valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában

Célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni, és csak ezután következhet a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása.

A test személyi zónájának alakítása		
1.		az "oldalasság" tanítása:
	.	színes szalaggal (gumipánttal) megjelölni a jobb-bal oldalt, kézen, lábon
	.	különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-bal kézzel (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni)
	.	lábakra hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés
2.		a test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal:
	.	az eszközt helyezték maguk elé, majd a hátuk mögé
	.	feküdjének a hátukra, forduljanak hasra
3.		a test függőleges zónájának megtanítása:
	.	játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábra, vagy a lábak elé
4.		az előző (1., 2., 3.) gyakorlatok elvégzése becsukott szemmel
5.		adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például szék, pad, asztal):
	.	állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át...
	.	ülj elé, mögé, rá, alá, mellé, közé, mássz át...
	.	térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át...
	.	feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át...

Testfogalom

A testfogalom a testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

A testfogalomhoz kapcsolódó gyakorlattípusok:

- Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját.
- A funkció megemlítése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámolni.
- Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámolni.
- Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

1. Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások

Fej	
1.	fejfordítás és fejkörzés
2.	csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt, váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel
3.	csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé

Törzs	
1.	törzsfordítás lazán leengedett karral, illetve oldalsó, majd mellső középtartásban tartott karokkal
2.	a karokat magastartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és föl

Karok	
1.	karkörzés előre és hátra
2.	karok helyzetének utánzása
3.	oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén
4.	különböző karlengetések ritmusra

5-	oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése
6.	oldalsó középtartásból karkeresztesítés, majd ismét karnyújtás
7.	karhúzás és -tolás, páros munka

Újjak	
1.	a kéz ökölbe szorítása
2.	az ujjak ide-oda mozgatása
3.	ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra
4.	a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva

Lábak	
1.	a padlón fekvő lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan
2.	a padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza
3.	állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le
4.	térdhajlítás és -nyújtás, miközben a kezét a combon tartjuk
5.	padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése
6.	törzshajlítás bokafogással
7.	szökdelés, ugrálás
8.	szökdelés váltott lábbal, láblengetés

Lábak és lábujjak	
1.	sarokemelés és -leengedés
2.	a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése, "pipálás")
3.	járás sarkon és lábujjhegyen
4.	külső talpélen járás, kartartás törzs mellett
5.	ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott lábon
6.	törzshajlítás előre
7.	hanyatt fekvő vagy állva a lábbal vagy a nagylábujjal rámutatni adott célpontra
8.	babzsák fölmarkolása lábujjjal

Néhány gyakorlat ezek közül zenére is végezhető.

Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését (2.5)3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6-7(8) éveseknél már célzott, direktebb fejlesztés is szükséges. A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés.

A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése.

A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

1. Vizuális (látás-) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul. Célszerű, hogy a gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

Vizuális fejlesztés

1.	A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése:
	<ul style="list-style-type: none"> . mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális... A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a mozgás irányát a gyermek. Könnyítésül kezdetben végtagmozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.
2.	a szem fixációs működésének erősítése:
	<ul style="list-style-type: none"> . ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig (fel, le mozgatjuk) . egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig
	A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.
3.	vizuális zártág-egészlegesség észlelésének alakítása: Mi hiányzik?
	<ul style="list-style-type: none"> . ismert tárgyak, eszközök egy részlete hiányának felismertetése . hiányos képek felismertetése: mi hiányzik róla?, mit ábrázolhat? . rejtett figurák megtalálása
4.	Vizuális időrendiség felismertetése:
	<ul style="list-style-type: none"> . képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először?, mi következik?
5.	Vizuális ritmus (a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása):
	<ul style="list-style-type: none"> . A tárgyakból kirakott – gyöngyök, kockák, rudak, kártyák – minták folytatása. . Rajzos – képi – minták elrendezése (fekvő alak, ülő alak, álló, járó ...) . Sorminták rajzolása
6.	Vizuális helyzet – pozíció felismertetése:
	<ul style="list-style-type: none"> . Mágnes táblán a pedagógus elhelyez egy alakzatot adott mezőbe (négymezős tábla) és a gyermekek sajátjukon ugyanoda helyezik azt . Az alakzatokat adott mezőben, más pozícióba elforgatni
7.	Vizuális memória fejlesztése
	<ul style="list-style-type: none"> . Egyszerű testmozgást bemutatás után emlékezetből leutánozni . Vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni (fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése)

Az alaklítás és formaállandóság fejlesztése	
1.	A lehető legtöbbféle alak-forma-méret motoros kialakítása:
	. Formaalkítás mozgással (járás, futás, mászás, ugrás segítségével; felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel)
	. Padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása
	. Padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére
2.	Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyerekek környezetében:
	. bemutatása
	. Azonos megkeresése
	. Párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó)
3.	Adott vizuális minta kirakása:
	. Forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása (lyukas tábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve meg, például csak szín, vagy csak forma stb., kevesebb elemtől az összetettebb formákig.
4.	Minták rajzolása, festése
5.	Részekből különböző alakzatok összerakása

2. A tapintásos - sztereognosztikus - észlelés fejlesztése

A tapintásos - sztereognosztikus - észlelés fejlesztése	
1.	Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása:
	. gömbölyítés. sodrás. lapítás. mélyítés. mintázás gyakorlásával. Plasztilin, agyag, nedves homok felhasználásával
2.	Különböző formák, méretek alakítása minta után
3.	Különböző formák, méretek megváltoztatása. „Varázsoljuk el!”
4.	Ritmikus sorminta készítése. a minta folytatása. Az említett fejlesztési módoknál a főhangsúly a tapintásos tapasztalat szerzésen van. A vizualitás is jelen van. hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.
5.	A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával:
	. "Érzékelőzacskó". "Elvarázsolts zsákocská" - Pusztán tapintással felismerni a tárgyat! Mi lehet? Milyen a mérete, formája, felülete, anyaga? A tapintással felismert dolgokat párosítani, sorba rendezni fokozatuk szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése

1.	Behunyttal szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe), lábbal (lépés előre, hátra), nyitott szemmel mozgásokat megismétel.
2.	Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni. képi formáját felismerni

A térészlelés - térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése

1.	Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével:
	. Rácsos papíron, szögestáblán, lyukastáblán a két oldal megkülönböztetése nélkül, a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével
	. A jobb-bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel. Színes korongok kirakásával
	. A négy fő iránymező megismertetése az említett módon
2.	Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal
3.	Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása
4.	A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése. mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével. Mellette, előtte, mögötte, alatta, felette
5.	Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból
6.	A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése
7.	A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása

3. A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

1.	A hangzási analízis-szintézis fejlesztése:
	. Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk, mikor egy ember sóhajt vagy tüsszent, különböző hangok működnek bennük. Figyeljünk a természet hangjaira.
	. Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása. Kezdetben szabályos ritmusokat használunk. majd később szabálytalan ritmusokat.
	. Ritmusvisszaadás csukott szemmel.
	. Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, például baba, bögre, bogár, béka, róka, rózsa
	. Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma..., te..., si...
	. A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.

2.	A keresztcsatornák fejlesztése:
.	Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése:
	- Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresnie a vizuális mintákban
	- Vizuálisan felismert tárgyat mintául véve. ki kell keresnie tapintással az "érzékelőzacskóból"
	- Egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását
.	Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése:
	- Mutassunk a gyerekeknek ismert tárgyakat. állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét, és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét
	- "Figyeljünk a hangokra!" A hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást: "minek a hangja?" (társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés)
	- Auditív memória fejlesztése: dallamtöredékek. Különböző hangok megisméltetése, majd a hangforrás kerestetése
.	Vizuális-kinesztetikus interszenzoros működés fejlesztése:
	- Bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe. és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában.
	- Mozgásos élményanyag. fonna felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát.
	- Vizuális-kinesztetikus megközelítés, a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevételére is használható.
.	Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése:
	A gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat. amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot. amit egy másik személy jellemez.
.	A szem-kéz koordináció fejlesztése:
	A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába. hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz. hogy képesek legyenek alakok lemásolására. egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek. hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felmérnünk. hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.

Verbális fejlesztés

1. A tárgyak megnevezése

A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:

- **Ruházat:** zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmer nadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha (testséma)
- **Testrészek:** törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd (testséma)
- **Cselekvések:** sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, (fel)mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg(dalózik), keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfacezik, csöppen(t), koppint, tapsol, kiabál, füttyül, izeg-mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy- és finommozgások)

2. Térbeli viszonyok megnevezése

- **Irányok:** fönt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, köröskörül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamitől, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó, közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban, (Nagy- és finommozgás-készségek, testséma, lateralitás, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés).
- **Helyzet:** -on, -en, -ön, -ról, -ról, -ból, -ból, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen, magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második stb., utolsó, itt, ott, kívül, belül, (Nagy- és finommozgások, testséma, lateralitás, időbeli sorrendiség, sorozat)
- **Idő:** most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét, karácsony, kezdődik, befejeződik, (Időbeli sorrendiség, nagy és finommozgások)

3. Osztályozás

- **Alapformák:** kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, cikcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde, (Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötöten használjuk.)
- **Alapszínek:** piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín, bíbor (ibolya)
- **Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:** nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes, savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég, egyenlő, (Sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alapszámfogalom)

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Az óvoda alapító okiratába foglalt, a fenntartó által meghatározott fogyatékoság típusának megfelelő sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, fejlesztését vállaljuk fel.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges feltételek közé tartozik az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus foglalkoztatása, a foglalkozásokhoz szükséges speciális nevelési terv, valamint speciális gyógyászati és technikai eszközök, a gyermek részére a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

Sajátos nevelési igényű gyermek az, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján:

- Testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.
- a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

Célunk:

- A harmonikus, nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyerekek között személyiségük különbözősége.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása, fejlődésének elősegítése, hogy javuljon életminőségük, és a későbbiek folyamán könnyebben tudjanak beilleszkedni a társadalomba.

Alapelvünk:

- A sajátos nevelési igényű gyermeknek **joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő gyógypedagógiai ellátásban részesüljön.**
- Valljuk, hogy nem a közösségből kiszakítva, hanem a többi gyermek között, párhuzamos tevékenységként kezdeményezett fejlesztőjáték a legeredményesebb formája a fejlesztésnek.
- Gyermekközösségbe csakis olyan sajátos nevelési igényű gyermekek integrálhatók, akik a többiekkel együtt nevelhetők.
- A gyermekek mindenek felett álló érdekében a mi felelősségünk, hogy minden rendelkezésünkre álló segítséget megadjunk a gyermekeknek képességeik fejlődéséhez, személyiségük kibontakozásához, ismereteik bővítéséhez.
- Az óvónőknek olyan befogadó csoportléggkört kell kialakítaniuk, melyben a gyermekek magatartása, viselkedése kizárja a hátrányos megkülönböztetést, zaklatást (megfélemlítés, megalázás, az emberi méltóság megsértése).
- A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget tükröző gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatára kell építeni.

A fejlesztés legfontosabb területei

- A kognitív funkciók fejlesztése
- Alapmozgások kialakítása, a nagymozgások koordinálásának javítása, az egyensúlyérzék fejlesztése
- Manuális készség, finommotorika fejlesztése
- Minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése, a beszédszervek ügyesítése, beszédindítás, a beszédmegértés fejlesztése, az aktív és passzív szókincs bővítése és a grammatikai rendszer kiépítése

- Játéktevékenység alakítása, adekvát játékhasználat elsajátítása
- Szociális kompetenciák kialakítása, fejlesztése

Az integrált nevelésből adódó óvónői feladatok

- Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó viselkedés és magatartás alakítása a gyermekközösségekben, ezen belül különösen a tolerancia, türelem, megértés, figyelmesség, segítőkészség, empátiás készségek alakítása.
- A sajátos nevelési igényű gyermek terhelhetőségénél az óvónő vegye figyelembe a sérülés jellegét, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotát.
- Ismerje fel, és gondozza kiemelten a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt.
- Törekedni kell arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a kisgyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.
- Az óvodapedagógus értesse meg és tudatosítsa a gyermekcsoportban dolgozó dajkával, hogy kommunikációja, bánásmódja, viselkedése ugyanolyan modell értékű, mint az övé.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek optimális nevelésének érdekében a pedagógusok ismereteinek bővítése, elsősorban gyógypedagógiai téren.
- A hatékonyság, eredményesség, szakszerűség és célszerűség érdekében együttműködés a szaksegítőkkal - gyógypedagógus, pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus.
- Szükség szerint szakvélemény; fejlesztési javaslat kérése a megfelelő szakszolgálatoktól.
- A megismert sérülés, lemaradás, fogyatékoság függvényében, szakmai kompetenciánk határain belül, speciális fejlesztési terv kidolgozása, megvalósítása, negyedévenkénti értékelése.
- Az óvodáskor végére, a sérülés arányában a sajátos nevelési igényű gyermeket is juttassa el az óvodai nevelés általános célkitűzéseiben megfogalmazott minimális szintre: alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés.
- Tárgyi feltételek biztosítása, különösen a nagymozgások fejlesztését, lateraritást, téri tájékozódást, beszédészlelés és -megértés fejlesztését és a gondolkodási stratégiák támogatását szolgáló eszközök.

Sikerkritériumok

- A sajátos nevelési igényű gyermekek is szívesen járnak óvodába.
- A közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják, nem kerülnek peremhelyzetbe.
- Örömmel vesznek részt a speciális foglalkozásokon.
- A bemeneti fejlettséghez képest kimutatható a fejlődés.

Migráns gyermekek interkulturális nevelése

Migráns gyermek az a gyermek, aki valamint akinek a családja nem magyar állampolgár és munkavállalás. tanulás céljából tartózkodik Magyarországon, illetve menekült státuszú.

Alapelveink:

- A migráns gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelést.
- Az emberi méltóság elismerése és tiszteletben tartása minden migráns kisgyermeket megillet.
- Az egyéni bánásmód elvét az ő nevelésük során is érvényesítjük.
- A bevándorló családból érkező gyermekek értékességét egyediségükben, individualitásukban keressük.

A migráns gyermekek interkulturális neveléséből adódó óvónői feladatok

- Felkészülés a gyermek fogadására

Az **óvónő felkészülése a szülőkkel és a gyermekkel való kapcsolatfelvétellel** kezdődik. A későbbiekben a gyermek kultúrájával, vallásával, nemzetiségével kapcsolatos információkat is össze kell gyűjtenie. szükség esetén utána kell olvasnia. Ezek az információk hozzásegítik ahhoz, hogy jobban megérthesse a gyermek viselkedését, meghatározhassa a pedagógiai beavatkozás lehetséges irányait. Tanácsos ezeknek az információknak egy részét a csoportban dolgozó dajkával is megismertetni.

- Az érkező gyermek empátiás fogadása

A migráns gyermek kezdeti viselkedését meghatározza aktuális érzelmi beállítódása és előzetes szocializációs tapasztalatai:

- A migráns kisgyermek, amikor bekerül a számára teljesen idegen környezetbe,

egyedül lévőknek, kirekesztettnek érzi magát.

- Nem érti a körülötte lévő felnőttek és gyerekek beszédét, és őt sem értik a többiek.
- Fél az ismeretlentől, a változástól, a bizonytalanságtól.
- Vallási okból előfordulhat sajátos étkezési szokás, ettől úgy érzi, ő más, mint a többi kisgyerek.
- Általában a család szociálisan is rászorult, ezért a többi kisgyermekhez viszonyítva hátrányosabbnak érezheti magát.

Ezért az óvónő legfontosabb feladata:

A kezdeti időszakban a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése. Az eltérő nyelv, szokások, viselkedési módok, étrend elfogadtatása, értékékként való bemutatása szükséges a többségi gyermekek számára. A más kultúrákról, a vallásokról, a bőrszínről, az etnikai különbségekről szóló, életkornak megfelelő ismeretek bemutatása apró lépésekben, a gyermekek érdeklődési körét - játék, mese, vers, ének, zene, tánc - figyelembe véve valósítható meg.

A migráns gyermeket segíteni kell a magyar nyelv elsajátításában, melynek leghatékonyabb eszköze a játék, tere pedig maga a közösség.

Sikerkritériumok

- Szívesen jár óvodába.
- A gyermekcsoport egyenrangú tagjának érzi magát.
- Szívesen játszik társaival, és a csoporttársak is keresik a társaságát.
- Megérti a magyar szavak jelentését, szavakat, tömondatokat képes magyarul kimondani.

3 Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvónő feladatai

3.1 Természetes gyermeki megnyilvánulások

Mozgás

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek a teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Felvállaljuk az urbanizációs ártalmak és a gyermekek körében is mindinkább terjedő mozgás szegény életmód, csökkenő mozgástapasztalatok ellensúlyozását úgy a gyermekek mozgáslehetőségeinek színesítésével, mint a szülők meggyőzésével, szemléletformálásával.

A mozgásfejlesztés célja:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.
- A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs) .
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

A mozgásfejlesztés területei:

- **szabad játékban** a gyermekek spontán, természetes mozgása közben.
- **kötelező mozgásos foglalkozáson,**
- **mindennapi mozgásban.**

Mozgásfejlesztés a szabadjátékban

Célja:

- hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük a mozgáskedvet, és tudatosan építsünk rá,

- hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet,
- bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Életkori jellegzetességek

A (2,5)3-4 éveseknél a **természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek a "Mászóház" csúszdával, létrával ellátva, textil alagút, mozgáskotta, ROTIKOM egy-egy elemének kombinációja, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó-bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt, asztal alatt bujkáló állatokat utánozó játéokra.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szemláb koordináció** és az **egyensúlyérzék fejlesztése**. A szemkéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célbadobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is.

Az egyensúly fejlesztése a szabad játékban leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Erre a célra nagyon jól használhatók az Ayres-terápia eszközei, a mozgáskotta, különböző hinták, a Body Roll, a nagy fizikoterápiás labda, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánttalp, a billenő forgókorong.

5-6-7(8) éves korban a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, például ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás.

Ezekhez a tevékenységekhez a **helyet** a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket használunk. Mozgásos tevékenységekre felhasználjuk a csoporthoz tartozó kisebb előteret is, természetesen csak akkor, ha a gyermekek felügyelete itt is biztosított.

Az **udvari játék, mozgás** serkentésére minden fejlettségi szinthez gondoskodunk eszközről és lehetőségről, így minden kisgyermek saját szabad választása alapján tevékenykedhet. Mászásra, bújásra készítheti a gyermekeket például a „hernyócska”, járásra az emelt felületű

farönk sor, egyensúlyozásra a láncos lépegető híd, hintázásra a rugós játékok és mérleghinták, Tapasztalataink szerint szívesen próbálkoznak rollerezéssel, biciklizéssel, ehhez rollereket, 2 és 3 kerekű biciklit biztosítunk. A balesetek elkerülése érdekében a gyermekekkel közösen kialakítjuk a biciklizéshez kapcsolódó szabályokat.

A bátorság, ügyesség, erőnlét kipróbálását teszi lehetővé a többfunkciós mászóvár. A labdajátékok sokaságát választhatják, például kosárra dobás, foci, kidobás, tollas, tenisz. Ezeken kívül az óvónők kreativitása szab csak határt a sokféle egyedi játéknak, eszköznek.

Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen

Célja:

- A tervezett, szervezett, irányított mozgásos játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése
- Koordinált mozgás alakítása
- Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű főgyakorlatokból tevődik össze. Alapja Szöllősyné „zöld” könyve, mely ötleteket ad a tematikára és módszertanra is.

A játékot, a játékoságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a mozgásban.

A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol mint eszköz, hol mint cél. A testnevelési foglalkozások során alkalmat teremtünk speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat-erősítés, gerinctorna). A mozgásszervi rendellenességek prevenciójára alkalmat teremtünk a mozgásos tevékenységek során.

A tevékenységek megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekeknek sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A (2,5)**3-4 évesek** testnevelési anyaga nagyrészt a **természetes mozgásokat tartalmazza**. Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Például különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozáson a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival.

Ezért alkalmazhatóak jól a **testsémafejlesztő programból** a következők:

- a testrészek ismeretét célzó gyakorlatok (például „Járjatok a sarkatokon!” „Ütögessétek a talpatokat a földhöz!”)
- a tárgyhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (például „Álljatok a babzsák mögé!” „Hasaljatok a padra!”)
- test személyi zónájának alakítása (például „Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!”)

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a **tér mozgásos megismerése**. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot tervezünk, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Például futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A **mozgásfejlesztésnél** ezenkívül előtérbe kerül:

- Az egyensúlyérzék fejlesztése, például különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.
- Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, például babzsák feldobása, elkapása, célbadobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A **testsémafejlesztő programból** kiemelt helyet kap az **oldaliség tanítása**. A kicsiknél még csak az „egyik-másik” megkülönböztetést használjuk. Itt már a „jobb-bal” kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Például „Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!” A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag. Az **észlelés fejlesztése** is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az **5-6-7(8)** éveseknél azonban az **észlelés fejlesztése** lesz a legcélzottabb. Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők, Például labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel

test előtt, test mellett, csukott szemmel is. Új feladatként jelentkezik a **finommotorika fejlesztése**. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok.

A foglalkozáson lehetőség nyílik a **keresztcsatornák fejlesztésére** is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban az óvodai mozgás szerves része a **mindennapi frissítő torna** is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10-20 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését minden óvónő maga dönti el. Jó gyakorlatnak bizonyult a délelőtti játék utáni időszak, mielőtt a gyermekek kimennek levegőzni. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

Célja:

- A gyermekek szívesen és örömmel vegyenek részt benne.
- Igénnyé, majd szokássá válják a mindennapi mozgás.
- Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

A mozgásfejlesztésből adódó óvónői feladatok

- A mozgás beépítése természetes módon a gyermekek tevékenységébe
- Mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása
- A gyermekek mozgáskedvének megőrzése illetve szükség esetén felkeltése
- A mozgásos tevékenység pozitív megerősítése
- A baleset elkerülése érdekében a mozgástevékenység szabályainak kialakítása a gyermekekkel közösen, majd fokozott betartatása
- Mozgásos tevékenység lehetőségének biztosítása a csoportszobában és az udvaron
- Lehetőség szerint az előtér kihasználása, a szabályok kialakításával és figyelemmel kísérésével
- A gyermekek életkorához és egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos tevékenységre inspiráló eszközök kiválasztása, folyamatos cseréje

- A testnevelés-foglalkozások anyagának összeállítása, figyelembe véve a csoport és az egyéni fejlettség aktuális állapotát
- A játék, játékoság elsődlegességének tiszteletben tartása a foglalkozásokon.
- Oldaliságot jelző csuklópánt használata
- A testnevelés-foglalkozások anyagába testalkati deformitások megelőzésére speciális gyakorlatok beiktatása
- Tiszta, jó levegő biztosítása a tornateremben. Az atlétikai gyakorlatok (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint az udvarra történő szervezése. (Arra az évszakra tervezi be, amikor már jó idő van!)
- A tevékenységek irányításánál és értékelésénél differenciál, figyelembe veszi az egyéni fejlődési jellemzőket
- Szükség esetén a dajka segítségének igénybevétele. (Baleset elkerülése!)
- Az adott testnevelés-foglalkozás mozgásos anyagához a prevenció program fejlesztési feladatának hozzáigazítása
- Odafigyelés a gyermekek optimális terhelésére
- A testnevelés-foglalkozások szervezése elegendő időt hagy a gyakorlásra, illetve megadja a lehetőséget a tevékenységből való kilépésre
- A testnevelés-foglalkozások szervezése biztosítja a folyamatos mozgás lehetőségét, kiküszöböli a várakozási időt
- A testnevelés-foglalkozások eszközeként, az anyagtól függően, kéziszer használata
- A napi tevékenységek részeként a mindennapos, 10-20 perces frissítő mozgás tervezése során elsődlegességet biztosít a mozgásos játékoknak
- Kiemelt prevenció feladatok megvalósítása: nagymozgásfejlesztés, egyensúlyérzék-fejlesztés, szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése, testsémafejlesztés, térpercepció-fejlesztés, finommotorika-fejlesztés, keresztcsatornák fejlesztése

Sikerkritériumok

- Igényli a mindennapos mozgást.
- Mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklósza1ag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit képes meg is nevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.

- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- Tud rollerezni vagy biciklizni.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós).
- Ismeri legalább 2-3 kéziszer használatát (labda, ugrókötel, karika).
- Érdeklődik valamely sportág iránt.
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész.
- Ismeri a csapatjáték szabályait.

A játék

A **játék fejlődése a fejlődés egészének tükré**. A játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művelet előtti, műveleti szakaszainak minden lépése. A szakaszok ismeretén túl a játék teszi megfigyelhetővé azokat a minőségi ugrásokat, amelyek ugyan nem a szakaszok határai, hanem inkább egy bizonyos fejlődési folyamatosság lassú átmintázódásának elemei. **A mozgás, a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik.**

A játék mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi. Az egyszerű gyakorló, majd utánzó játékoktól vezet a szimbolikus játékokon keresztül a szabály játékok világába, de ez az út csak elvi hierarchia, a gyakorlójáték soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabály játékok. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka, lehet valami nagymozgásos, tűnhetne gyakorlónak, de ugyanakkor szimbolikus és szabály által vezérelt is egyszerre.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása:

- **Gyakorlójáték:** fejlődik nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége
- **Szimbolikus szerepjáték:** alakul szocializációs készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarati tulajdonságai, kognitív képességei

- **Konstruáló játék:** alakul szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája
- **Szabályjáték:** fejlődnek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége

A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarati, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világkép és a tudat kialakulásától. Az éntudat, a kompetencia, az autonómia kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembevétele, szociális hatékonyság (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálják a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályzó, alkalmazkodó funkcióit.

A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetség gondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet, és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét.

Az egyenlőtlen fejlődés, a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a viselkedés részfunkciózavara, szindrómaegyütteseinek fennállásakor a plasztikus, fejlődőképes idegrendszer öngyógyító tendenciái erősítését támogatjuk. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést. Fejlődési hátrányaik megszüntetése a mi feladatunk, annál is inkább, mert a percepció és a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorra tevődik, ennek kompenzációja, korrekciója kisiskoláskorban már a megkésetttség vagy az akadályozottság feloldásával való küzdelem.

A gyermek a játékában vérmérsékletének, aktuális idegélettni, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát, közeledik a játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. A gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismert preferálja az adott pillanatban.

Programunk a játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének. Ezért napirendünkben a folyamatosságot, rugalmasságot szem előtt tartva a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezük a hangsúlyt, melynek jelentőségét a játékra fordított viszonylag hosszú, egybefüggő idő adja.

A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvónő által kezdeményezett játék. Eltérés

az óvónő szerepében található:

1. Szabad játék

Amikor az óvónő biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a

- játéktevékenység kiválasztásában,
- játékeszközök megválasztásában,
- társak megválasztásában,
- gyermeki játékelgondolás megvalósulásában,
- játszóhely megválasztásában és kialakításában.

A szabad játék folyamatosságának érdekében az óvónő hagyjon elegendő időt a játék befejezésére, az elmélyült játékot ne zavarja meg más tevékenység felkínálásával, és adjon lehetőséget a játék későbbi folytatására.

2. Kezdeményezett játék

Amikor az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet. Ennek a külsőkésztetésnek akkor van helye, ha a gyermek érdekében történik, mégpedig úgy, hogy azok elősegítik sajátos fejlődését, és találkoznak igényeivel.

- A gyermeknek itt is lehetősége van a játéktevékenység megválasztására, ezért tartsuk tiszteletben választását - jogában áll nem élni a felkínált játéklehetőséggel!
- Alkotó pedagógiai légkörben biztosítsuk az önállóságot és önmegvalósítást számára.
- A játék célja a gyermek képességeinek, kompetenciájának fejlesztése, figyelembe véve aktuális állapotát.

A játéktevékenység célja - óvónői szemmel:

- A tevékenységen keresztül a gyermekek sokoldalú, harmonikus személyiségének kibontakoztatása, kompetenciáinak fejlesztése.
- Érzelmi, akarati tulajdonságainak alakítása.
- Szociális, társas viselkedésének, magatartásának formálása

A játék támogatásából adódó óvónői feladatok

Feltételek biztosítása:

- Nyugodt, érzelmi biztonságot adó légkör megteremtése, és folyamatos fenntartása
- Inger gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát sugárzó **környezet** kialakítása
- A **játékok** a gyermekek által jól látható és elérhető helyen történő elhelyezése. Ez legyen áttekinthető, a játékfajták lineáris fejlődési sora - függetlenül a korcsoporttól - legyen megtalálható, az alapjáték és tartozékai kerüljenek egy helyre, ügyeljen a játékok optimális mennyiségére és a játékok cseréjére
- A barkácsolás, mintázás, rajzolás, festés, kézimunka, bábozás, dramatizálás **eszközeinek** sokszínű, szabadonválaszthatóságra lehetőséget adó elhelyezése
- Különböző tapasztalatszerzésre szolgáló egyéb anyagok biztonságos elhelyezése, például homok-asztal, víz-asztal, a játékkal kapcsolatos szabály alakítása
- A játéktér olyan mobilizálható kialakítása, hogy a gyermekek játékigényüknek megfelelően maguk is szabadon átrendezhessék
- A csoportszobában is használható mozgásos játék biztosítása (például henger bújáshoz, füles labda)
- Sokszínű tapasztalatszerzési lehetőség biztosítása, mely élményforrás lehet a gyermek számára
- A gyermekek ismeretében élményeket előhívó tárgyakról való gondoskodás
- A szülők szemléletformálása: ötletadás játékvásárláshoz

A játék támogatása:

- A gyermek játékválasztásának tiszteletben tartása
- **Reflektív szemléletű jelenlét** a játékban: a gyermekjáték fejlődésének nyomon követése
→ differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása
- A gyermeki fejlődés folyamatosságának, illetve megtorpanásának észrevétele
- Az egyes gyermekek és játszócsoportok játékának támogatása (nem az életkornak megfelelő játék támogatása!)
- Az új játék használatának megismertetése az érdeklődő gyermekekkel való együttjátszás során
- A gyermek aktuális fejlődési szintjéhez igazított képességstruktúrák adekvát támogatása

- A kreatív önkifejezés fejlődésének segítése
- Modellértékű viselkedés, kongruens kommunikáció, úgy beszél és cselekszik, ahogy a gyerekektől is elvárja
- A gyermekek kérdéseire való odafigyelés, egyéni fejlettségükhöz igazodó válaszadás
- Csak szükség esetén történő beavatkozás, a játéktevékenység zavarása nélkül
- Ha a szituáció úgy kívánja, és a gyermekek igénylik, maga is játszótársként vesz részt a játékban
- A játék fenntarthatósága érdekét szolgáló szabályrendszer a gyermekekkel együtt történő alakítása
- Az egészséges versenyszellem megalapozása
- A gyermekek közti érzelmi kötődések, kapcsolatok támogatása

Sikerkritériumok

- Örömmel, önfelédten játszik.
- Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni.
- Építmény lemásolására képes.
- Képes élményei eljátszására.
- Szívesen vállal szerepet.
- Betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- Szabályjáték során betartja a szabályokat.
- Másokat is figyelmeztet a szabály betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedik.
- Játékában elmélyült, kitartó.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekszik.

3.2 Kultúraátadás

Kultúraátadás, mely a gyermek természetes megnyilvánulásaira építve tudatosan átörökíti, közvetíti az örök emberi értékeket. Komplexitását elsődlegesen a környezet megismerésén keresztül biztosítjuk. Ebben a folyamatban az óvodapedagógus kiindulópontnak tekinti a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat, hiszen a környezet a fejlődés forrása. Ezekre a tapasztalatokra építve, ezeket új élményekkel, ismeretekkel gyarapítva juttatja el a gyermeket egyéni és életkori fejlődési ütemét figyelembe véve

magasabb szintre. A családdal való együttnevelés során az óvodapedagógus figyelembe veszi, hogy különböző otthoni környezetből érkeznek óvodai környezetbe a gyermekek. Tekintettel van a családban kialakult kulturális, világnézeti, etnikai hagyományokra, figyelemmel kíséri és elősegíti ezek spontán gyermeki megnyilvánulásait, egymásra való hatását.

Mesélés, verselés

A mese, a vers ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermeknek. A közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekeket egymással és anyanyelvükkel. A mese- és versmondás lényeges elemeit - testbeszéd, tekintettartás, verbális emlékezet - az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a gyermek.

Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás-dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményévei fokozva.

Tapasztalataink szerint a családokban túlburjázott a személytelen televízió, videó, DVD, számítógép játékot és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, félelmüket, agresszivitásukat, és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását a semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

Célunk:

- A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondat szerkesztéssel a **biztonságos önkifejezés megalapozása**
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az **irodalmi érdeklődés felkeltése**
- **A magyar kultúra értékeinek átörökítése**
- **Interkulturális nevelés**
- **A szülők nevelési szemléletének formálása**

Javasolt tartalom:

<i>(2,5)3-4 évesek</i>	mondókák, mondókamesék, fonnulamesék, állatmesék, történetek, rövidke versek; ismerkedés a képes-mesés könyvekkel
<i>4-5 évesek</i>	mondóka, hangutánzó mese, párbeszédese mese, láncmese, egyszerűbb szerkezetű tündérmese, történetek, versek
<i>5-6-7(8) évesek</i>	kiszámolók, felelgetők, versek, állatmesék, tréfás mesék, tündérmesék

A napi tevékenység során az óvónő többször is mondhat - a helyzethez illő - mondókát, rövid verset, mesét, kitalált történetet. A főleg (2,5)3-4 éves korban nagy jelentőségű testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók... ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetítsen a gyermekeknek a természeti környezetet megjelenítő irodalmi alkotásokat (mese, vers, elbeszélés). Teremtsen alkalmat arra, hogy gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövése, befejezése is.

A mese-, verstevékenységgel kapcsolatos óvónői feladatok

- Változatos irodalmi élmények közvetítése
- Életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő irodalmi anyag választása
- Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, ezen túl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből
- Az irodalmi élmény befogadásához szükséges "szertartás" kialakítása
- Mobilizálható mesekuckó kialakítása
- Az irodalmi anyag kifejező közvetítése a gyermekek részére
- A gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására
- Szívesen dramatizál, bábozik
- Kiegészítő és bábeszközöket szívesen barkácsol
- A gyermekek mese-, versalkotásra ösztönzése
- Képeskönyvek elérhetőségének biztosítása
- A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása
- Könyvtárlátogatások szervezése

- Színházlátogatások szervezése a családoknak
- Irodalmi művek ajánlása a szülőknek
- A mesélés szerepének megismertetése szülői körben

Sikerkritériumok

- Örömmel várja a mesélést.
- Mesekezdeményezésen szívesen részt vesz.
- Képes kitartóan figyelni.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat.
- Képes a folytatásos mese szálait felidézni.
- Képes a folytatásos mese szálait, epizódjait összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyvet.
- A képeskönyvet megbecsüli, vigyáz épségére.
- Szívesen mond verset.
- Szereti a mondókákat.
- Képes történeteket elmondani.
- Képes meséket, történeteket alkotni.
- Elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatni tud.
- Ismeri a színházi magatartás alapvető szabályait.
- Nő a szülői mesélés gyakorisága.

Ének, zene, énekes játék

A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a **közös ének**, mely hordozza és gazdagítja az **anyanyelvi örökséget**. A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása a népi gyermekdalok, valamint Forrai Katalin: Ének az óvodában és Gryllus Vilmos dalos füzeté alapján történik. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.

A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a néptánc, népi játékok megismerésére is.

Célja:

- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások és a népi hangszerek megismertetése által.

A zenei nevelésből adódó óvónői feladatok

- Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

<i>(2,5)3-4 évesek</i>	.	A dalok hangterjedelme ne lépje túl a tiszta kvint távolságot, lehetőleg egyszerű negyed és páros nyolcad ritmusok váltakozásával.
	.	A játékok elsősorban kétszemélyes (óvónő gyerekkel) jellegűek, illetve egyszerű utánozó mozgással kísért megszemélyesítő szerepjátékok legyenek.
	.	6-8 mondóka. ölbeli játékok, 10-15 énekes játék. 1-2 műdal
<i>4-5 évesek</i>	.	A dalok hangterjedelme ne lépje túl a nagy hatod távolságot. hangkészletében lehetőleg ne legyen félhang.
	.	A negyed és a páros nyolcad mellett a negyed szünet és szinkópa is előfordulhat.
	.	A játékok csoportos jellegűek: körjáték, szerepcserélő, sorgyarapító, párválasztó,
	.	4-5 új mondóka. 12-15 énekes játék. 2-3 műdal
<i>5-6-7(8) évesek</i>	.	A dalok hangterjedelme változatlanul nagy hatod távolságban mozogjon, de hangkészletében már megjelenhet félhang is (fá és ti). A negyed és nyolcad mellett megjelenhet a tizenhatod is.
	.	Ismerjenek meg újabb játékformákat: kapus, hidas, sor és ügyességi, esztétikus mozgást igénylő párjátékok.
	.	4-7 új mondóka, 15-18 új énekes játék, 3-4 alkalomhoz illő műdal

- A migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zeneianyag-választás.

- Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti multság, pásztorjáték, farsang, kiszézés, pünkösdlő, lakodalmás.
- Ritmusérzék fejlesztése, éneklési készség és a harmonikus, szép mozgás alakítása.
- A gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Igényes hangszerjátékkal és zene kiválasztásával a zenei fogékonyság megalapozása.
- Friss levegő biztosítása.
- A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása.
- A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus, motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.
- Az óvónő örömmel vesz részt a közös éneklésben, énekes játékban, maga is élvezi a tevékenységet.

Óvónői feladatok korcsoportonként, a **hallás- és ritmusérzék fejlesztése** terén:

(2,5) -3-4 évesek csoportjában	.	Fejleszti hallásukat magas-mély reláció, halkhangos különbségének felismertetésével.
	.	Motívum-visszhang, egyszerű dallammotívumok visszaénekeltségével.
	.	Hangszerek hangjának, eltérő zörejhangek felismertetése és megkülönböztetése.
	.	Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés, tempókülönbségek (gyors-lassú) érzékeltetésével, játékos mozdulatokkal.
	.	Egyszerűbb táncmozdulatok utánzásos elsajátíttatása.
	.	Ütőhangszerek, egyszerű ritmushangszerek használatának bemutatása és gyakoroltatása.
	.	Ritmusmotívumok - egyszerű beszélt és énekelt - visszatapsoltatása.
4-5 évesek csoportjában	.	Fejleszti hallásukat az oktáv és kvint távolságok érzékeltetésével.
	.	Az egyenletes járás és tapsolás összhangjának megteremtésével fejleszti ritmusérzéküket.
	.	Gyors-lassú tempótartás képességének alakítása beszéd, ének és mozgáson keresztül.
	.	Táncos jellegű mozdulatok alakítása.
	.	Ritmushangszerek használatával a szem-kéz koordináció és a finommozgás alakítása.
	.	Ritmus és dallam motívum visszatapsoltatása és visszaénekeltségével.
.	Dallamfordulatok kitalálására ösztönzés.	

5-6-78 évesek csoportjában	.	Fejleszti hallásukat a magas-mély dallam vonalának térbeli érzékeltetésével.
	.	Gyors-lassú és a halk-hangos fogalom párok együtt gyakoroltatása.
	.	Dallamfelismertetés kezdő motívumról vagy belső motívumról.
	.	Dallambújtatás gyakoroltatása hosszabb és rövidebb egységekkel.
	.	Motívum visszaénekeltetése kitalált szöveggel csoportosan és egyénileg.
	.	Sokféle zörejek és zenei hangok felismertetése. kis eltérések. irányok. távolságok. közeledések. távolodások függvényében.
	.	Fejleszti ritmusérzéküket az egyenletes lüktetés és ritmus megkülönböztetésével és összekapcsolásával.
	.	Dallam felismertetése a dal ritmusáról.
	.	Gyors és lassú tempó tartatása mérőegységnek megfelelően. negyed. nyolcad lépéssel.
	.	Esztétikus. együtemű mozgás fejlesztése. változatos térformák alakítása. játékos táncmozdulatok gyakoroltatása.
	.	Tánc közben a zene ritmusának. lüktetésének átvételére motivál.
	.	Törekszik arra. hogy táncban a párok összehangoltan, és a több pár egymáshoz igazodjon.
	.	Változatos ütőhangszerek használatával a dalok ritmusához alkalmazkodás képességének fejlesztése.
	.	Dallammotívumok hangsúlyainak kiemeltetése tapssal. járással. játékos mozdulatokkal.
.	Ösztönzi saját szövegű dallam kitalálására. zenei kérdés-felelet játékra.	

Sikerkritériumok

- Örömmel, szívesen játszik dalos játékokat.
- Bátran énekel, akár egyedül is.
- Korához képest tisztán énekel.
- Zenei érzékenysége, fogékonysága életkorának megfelelő.
- Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat: halk-hangos. gyors-lassú. ...
- Mozgása esztétikus, ritmust követő.
- Auditív észlelése, megfigyelése, emlékezete és intermodalitása fejlett.
- Szívesen hallgat zenét.
- Képes érzékeltetni az egyenletes lüktetést.
- Felismeri néhány hangszer hangját.

- Maga is képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, triangulum).
- Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, rigmusokat.

Rajzolás. mintázás. kézimunka

A gyermekek ábrázolótevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabbika, mégis csak egyik. meglehetősen szűk dimenziója. hiszen a vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Az **ábrázolótevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára.**

Célunk:

- A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása
- Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása
- A helyes ceruzafogás elsajátíttatása

A vizuális nevelésből adódó óvónői feladatok

- Megfelelő helyet, időt és eszközt biztosít a gyermekek számára.
- Az ábrázolás eszközeit a gyermekek által elérhető helyen tartja.
- Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget ad a szabad alkotásra.
- Megtanítja az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat: hosszú ujjú ruha feltűrése, védőkötény használata, kézmosás, védő asztalterítő. ..
- A higiénias szokások betartását figyelemmel kíséri.
- A (2.5)3-4 évesekkel megkedvelteti a rajzolás, festés alapjait, a mintázás alaptechnikáit, nyomdázást, tépést, ragasztást.
- A 4-5 éves gyermekek körében formálja a képalkotást, megismerteti a vágás, hajtogatás, egyszerűbb fonás, varrás és gyöngyfüzés alapjait.
- Az 5-6-7(8) éves gyermekeknél a képalkotás különböző, változatos technikákkal történő készítését erősíti (például mozaik, kollázs, nyomatok), és megismerteti a szövés technikáját, valamint a többféle technikai megoldást igénylő barkácsolást.
- Bemutatja a gyermekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat, környékre jellemző épületeket, hidakat, esetleg a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit.
- A gyermekeket rácsodálkoztatja a szépre, esztétikusra.

- A gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeli, elfogadja.
- Ösztönzi a gyermekeket a színek széles skálájának használatára.
- Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segíti.
- Az 5-6-7 éves gyermekeknek saját eszközt és saját gyűjtődossziét biztosít.
- A váratlan eseményeken alapuló ábrázolási kedvet rugalmasan kezeli.
- Az udvaron is megteremti a lehetőséget az alkotásra.
- Támogatja a gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra.
- Balkezes gyermeket nem erőltet jobb kézzel való munkálkodásra.
- Az ábrázolás során különösen figyel a diszgráfia tüneteire, észlelésekor jelzéssel él a pszichológus felé.
- Nagy odafigyelést tanúsít a helyes ceruzafogás iránt, szükség esetén 3 oldalú ceruzafogót ad a gyermekeknek.
- Mintázáshoz többféle anyagot is használ (vizes homok, gyurma, agyag, gipsz).
- A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeli (termések, magvak, fűszerek, szárított és préselt növények).
- A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása során formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.

Sikerkritériumok

- Bátran, szívesen használja az ábrázolás eszközeit.
- Élményeit képes megjeleníteni.
- Szem-kéz mozgása összerendezett.
- Helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót.
- Ismeri a különböző technikákat, azokat képes alkalmazni.
- Ismeri a hat alapszínt, azt bátran használja.
- Megfelelő a finom motorikus képessége. nem görcsös, biztos a vonalvezetése.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, intermodalitása korának megfelelő.
- Szívesen alkot közösen a többi kisgyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérlege!.
- Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga, munkája tisztaságára.
- Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét.

- Térlátása korának megfelelő.
- Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- Ismer 2-3 műalkotást, jellegzetes épületet, hidat.
- Vonalvezetése balról jobbra halad.

A külső világ tevékeny megismerése

A külső világon, környezetben értjük egyrészt a **külső természeti környezetet** (természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok), másrészt a **külső, ember alkotta, épített környezetet** (épületek, a tárgykultúra, műemlékvédelem, a téralkotás, az eszközök és anyagok ökológiája, környezetbarát szokások, hulladékkezelés, vásárlás és árucikkek, az emberi kapcsolatok, a városi környezet).

Tisztában vagyunk vele, hogy a nevelés nem megy egyik napról a másikra, tudjuk, hogy a szóbeli közlés a környezet alakításában nem lehet elsődleges, nem lesz belőle szokás, életforma. Életformára, környezettudatos, természetbarát életformára pedig magával a mindennapi élettel tudunk nevelni. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

A környezet minél átfogóbb megismertetése lehetőséget ad az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományok közvetítésére. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, továbbá az őt körülvevő felnőttek - különösen az érzelmileg közel álló dajka - pozitív példája, biztos, hogy gyermekeink **megszeretik** környezetüket, **ragaszkodnak** ahhoz, lehetőségeikhez képest **védik**, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve **eligazodnak** benne.

A külső világ tevékeny megismerésének témaköreit mindig az aktuális évszakok, napszakok, események, ünnepek határozzák meg. Nevelésünk során alkalmazkodunk a gyermek életkori sajátosságaihoz és egyéni fejlettségéhez, a megvalósítás az apró történéseken keresztül érvényesül.

Tekintettel arra, hogy olyan nagyvárosban élünk, ami negatív mintát közvetít, és nehéz a természettel, a szépséget gyakran mellőzött épített környezettel harmóniában élni, hangsúlyos szerepet szánunk a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viselkedési formák és

magatartásmódok alakításának.

Célunk:

- A természeti és épített környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása
- A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása

A külső világ tevékeny megismertetéséből adódó óvónői feladatok

- Az új ismereteket a gyermekek spontán érdeklődésére, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára építi, illetve élményeikre, tapasztalataikra támaszkodik.
- A meglévő ismereteket elmélyíti. rendszerezi.
- Változatos tevékenységeket biztosít felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- Témaválasztásánál figyelembe veszi a lakóhely, a környezet sajátosságait.
- Módszereit, eszközeit a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítja: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat,
- Ünnepek és hagyományörzés formájában közvetíti az egyetemes nemzeti kultúra értékeit, hagyományait.
- Megtanítja felfedezni a környezet szépségét, harmóniáját.
- Megláttatja az összefüggéseket és az ok-okozati viszonyokat.
- A környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatja.
- Megismerteti a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény- és állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- Környezetbarát szokások megalapozása, például takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. a hulladékkezelés, szelektálás.
- Biztosítja az ismeretek sokszínű gyakorlását, alkalmazását.
- A csoportszobában élő természetsarkot alakít ki – akvárium, terrárium, és ahol mindig csirázik, hajt, zöldell valamilyen növény.
- Az udvaron lehetőséget biztosít a kertgondozásra, ehhez megteremti a feltételeket.
- Növények, állatok fejlődéséről, gondozásáról, hasznáról ismereteket nyújt.

- Terepgyakorlatokat szervez, ahol a természettudományos ismeretek mellett az élővilág, az életközösségek megismertetésére motivál, észreveteti a legapróbb növényt, rovar, meghallatja a madarak hangját, más állatok neszeit.
- A terepgyakorlatokon, kirándulásokon természeti kincsek gyűjtésére motivál (lehullott termések, levelek, magok, tollak, fakérgék, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok).
- Az óvoda közvetlen környékére sétákat szervez. megismerteti a helyet, ahol az óvoda található, a helyet, ahol élnek.
- Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltat. közlekedési eszközökkel ismerteti meg a gyermekeket.
- Múzeumlátogatásokat szervez.
- Elősegíti a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

Sikerkritériumok

- Tudja, hol lakik, mi a pontos lakcíme.
- Tudja saját és szülei nevét.
- Ismeri szülei foglalkozását.
- Tudja óvodájának nevét.
- Különbséget tud tenni az évszakok között.
- Ismer a növény- és állatvilág gyűjtőfogalmához tartozó pár növényt és állatot.
- Ismeri a közvetlen környezetében található növényeket, állatokat.
- Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait.
- Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- Ismeri és betartja az elemi közlekedési szabályokat.
- Felismeri a közlekedési eszközöket.
- Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Szívesen vesz részt terepgyakorlaton, kiránduláson, sétákon, kiállításon, rendezvényen.

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozik a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések először passzív

szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Célunk:

- a minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása
- a matematikai érdeklődés felkeltése
- a logikus gondolkodás megalapozása

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismertetéséből adódó óvónői feladatok

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása
- Logikai és matematikai szabályjátékok megismertetése, alkalmazása
- Matematikai fogalmak, kifejezések, összefüggések megismertetése, megtapasztaltatása
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése
- Érdekes, a gyermekek kíváncsiságára építő problémahelyzetek teremtése
- A gondolatok, a probléma megfogalmazás, a pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele
- A gyermekek egyéni feladatmegoldásának meghallgatása, a sajátos logika elfogadása
- Szükség esetén rávezető kérdésekkel segítség
- A gyermeki tevékenység változatos formájának biztosítása: egyéni, páros, mikrocsoportos szervezéssel
- Mozgásos feladatnál a testrészek megnevezése, a velük végzett cselekvés elmondása
- A matematikai osztályozás, halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése

Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

1. A számfogalom előkészítése, megalapozása

- Mennyiségek összemérése hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, tömeg, űrtartalom szerint.

- Halmazok összemérése, elemek párosítása. A válogatások során nyíljon mód párosításra, számlálásra, a több, kevesebb, ugyanannyi érzékeltetésére, gyakorlására.
- Fedezzék fel a rész-egész viszonyát a válogatások, mennyiségek bontása során.
- Játékos szituációban számoljanak, bontsanak, mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségétől függően a 6-10-ig számkörben mozogjon.
- Sorba rendezett elemek helye a sorban, sorszámok megértése
- Mérések különböző egységekkel, hosszúság, terület, tömeg, űrtartalom.

2. Tapasztalatszerzés a geometria körében

- Szerezzenek tapasztalatokat gömbölyű és szögletes formákról, érzékeljék ezt testükön, tárgyakon.
- Építsenek szabadon és másolással különféle elemekből.
- Alkossanak síkban is szabadon, szerezzenek tapasztalatokat síkmértani formákról, fedezzék fel a rész-egész viszonyát.
- Használják a logikai játékot, építsenek vele, fedjenek le felületeket.

3. Tájékozódás a térben és a síkban

- Irányok azonosítása, megkülönböztetése.
- Játékok során figyeljék meg ezeket tükörben, fedezzék fel a tükörkép, szimmetria érdekességét, játsszanak sokat a tükörrel.
- Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is.
- Fedezzék fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek életükben is felfedezhetők. Hozzanak létre változatos sorozatokat játékokban színekkel, hangokkal, mozgással, formákkal.

Sikerkritériumok

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- Problémamegoldó készsége jó.
- Számfogalma 10-es számkörben morog.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.

- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb.. .
- Ismeri az irányokat, és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör; négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Van tapasztalata a tükörképről, szimmetriáról.
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.

Munkajellegű tevékenységek

A játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű tevékenység a szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, átalakítja tevékenysége során.

Célunk:

A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák alakítása

- Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük. Sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük.
- Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.
- Szociális-társas: alakuljon ki felelősségérzetük. feladattudatuk.

A munka jellegéből adódó óvónői feladatok

- Nyugodt, bizalmon alapuló, szeretetteljes légkör kialakítása
- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret. anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása
- Elegendő munkalehetőség szervezése

- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor
- Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése
- Növények gondozásának megismertetése, alkalmazására motiválás: öntözés, leveleinek permetezése, átültetés, szaporítás. csíráztatás, hajtatás
- Állatokról való gondoskodás megismertetése, alakítása: etetés, tisztántartás, gondoskodás a megfelelő életfeltételekről
- A munka értékelése legyen folyamatos, konkrét, reális, a gyermekhez mérten fejlesztő hatású
- A munka jellegű feladatokat elsősorban jutalomból adja (nem büntetésként)

Sikerkritériumok

Önkiszolgáló tevékenységek:

- A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzik.
- Étkezésnél helyesen használják a kanalat, kést, villát, merőkanalat, szalvétát.
- Öltözködésnél önállóak, tudnak gombolni, próbálkoznak a megkötéssel.
- Az önkiszolgáló tevékenységekre fordított idő fejlettségük növekedésével arányosan csökken.

Alkalomszerű munkák:

- Pontosan megértik, mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik.
- Bonyolultabb feladatot is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

Közösségi munkák:

- A közösségért végzett munkák vállalásánál megjelenik helyes önértékelésük, önbizalmuk.
- Naposi feladataikat önállóan, pontosan végzik.

- Terítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- Felelősi munkákat szívesen vállalnak (például mosdó, élő sarok), és önállóan teljesítik.
- A környezet rendjének megőrzésére ügyelnek, segítenek annak tisztán tartásában (csoportszoba, udvar, óvoda környezete).
- Vigyáznak játékaikra, és rendben tartják azokat.
- Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

A környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák:

- A szemetet szelektíven helyezik el az adott gyűjtőkben.
- Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában.
- A virágokat nem tépik le, hagyják az eredeti helyükön, eredeti szépségükben.
- Szívesen ápolják a növényeket csoportszobába, udvaron egyaránt.
- Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.
- Gondoskodnak a halak etetéséről, figyelemmel kísérik az akvárium tisztaságát.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Értelmezésünk szerint a **tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel**, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok **mozgással és játékkal alakítható**. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását. Bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Célunk:

- Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.
- Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

Az integrált tanulási tevékenységből adódó óvónői feladatok

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása
- Szokások alakítása utánzásos minta- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel

- Spontán, játékos helyzetek kihasználása
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségígéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:
 - Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)
 - Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros, szociális)
 - Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)
- A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:
 - A tehetség és megjelenési formájának felismerése
 - A gyermek segítése a továbbfejlődésben
 - Speciális szükségleteinek kielégítése
 - Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
 - A szülő segítése gyermeke nevelésében
- Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek

Sikerkritériumok

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek.
- A részképesség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.
- A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

4 Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az **érzelmi biztonságot**, úgy szervezi az óvodai környezetet - személyi és tárgyi feltételeit -, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

Az általános elvárások közül - tolerancia. Nyitottság, elfogadó, segítő, támogató attitűd, szeretetteljesség, következetesség - kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, **segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.**

Migráns gyermekeinek nevelése során biztosítjuk az **önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését**, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

Célunk:

- A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése
- Hátránykompenzációval az esélyegyenlőség biztosítása az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára

Hátrányos helyzetű gyermek: az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző megállapította.

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek: a hátrányos helyzetű gyermekek közül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - a gyermek hároméves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek – vizes, salétromos falak, nagy páratartalom, alagsori lakás, szuterén.
- A szülők alacsony iskolai végzettsége - csak általános iskolai, vagy olyan, érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő-piaci értéke.
- Deviáns környezet szocializációs ártalmai – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya - állami gondoskodásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egyszülős család, elvált szülők.
- A beteg vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

Az óvoda vezetője köteles

- jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál.
- hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek

- Fizikai bántalmazás
- A gyermek szexuális zaklatása
- Szülői felügyelet hiánya
- Elhanyagoló szülői magatartás

- Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények
- Pszichés bántalmazás
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás
- Indokolatlan hiányzás az óvodából
- Minimális jövedelmi viszonyok

Feladataink:

Az óvónők feladatai

- Az óvodába járó gyermekek szociális, szociokulturális családi hátterének megismerése
- Szükség szerint környezettanulmány végzése
- Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése, fejlesztése
- A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek

A gyermekvédelmi felelős feladatai

- Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele
- Anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az óvodavezető tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében, illetve az alapítvány kuratóriumi elnökének tájékoztatása alapítványi támogatás érdekében
- Felterjesztés segélyre
- Nyilvántartás vezetése
- Beszámoló készítése félévente

Az óvodavezető feladatai

- A gyermekvédelmi tevékenységhez a feltételek biztosítása: gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal
- A törvények és rendeletek naprakész ismerete, a munka hozzáigazítása
- Veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti Szolgálat tájékoztatása

- Étkezési kedvezmények meghatározása a törvényi jogszabályoknak és az önkormányzati rendeletnek megfelelően. Ezek dokumentálása
- Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben lévő családok segítésének lehetőségei:

- Tájékoztatás az igénybe vehető segélyekről, támogatási lehetőségekről
- Kedvezményes étkezési térítési díj biztosítása:
 - A törvényi rendelkezéseknek megfelelően normatív állami támogatás
 - Az önkormányzat tandíj és térítési díj rendeletének megfelelően az igazolt jövedelem alapján
- A szülők által ajándékozásra behozott gyermek ruhák, játékok elajándékozása a rászoruló családoknak

A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése. a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében **az óvoda köteles együttműködni:**

- a gyermekorvossal, védőnővel
- a gyámügyi hivatallal
- a Gyermekjóléti Szolgálattal
- egyedi esetekben, ha szükségét látjuk, felvesszük a kapcsolatot civilszervezetekkel (Gyermekvédő Liga, Nagycsaládosok Egyesülete stb.)

Sikerkritérium

- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- Minden rászoruló időben megkapja a segítséget.
- A szülők bátran fordulnak az óvónőkhöz és a vezetéshez gondjaikkal.
- Anyagi okok miatt egyetlen gyermek sem marad ki az óvodából.
- A segítő szervezetekkel hatékony együttműködés alakul ki.

5 Az óvodai élet szervezése

Óvodánkban a nevelés csak a fenntartó által **jóváhagyott Pedagógiai Program alapján** történhet, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az **óvoda teljes nyitvatartási idejében** a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét **óvodapedagógus** irányítja.

Az óvodába felvett **gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt**, a szülők és az óvodapedagógusok véleményének, valamint a közoktatási törvényben meghatározott létszámhatárok - beleértve a számított létszámra vonatkozó előírást is - figyelembevételével.

Tekintettel arra a tényre, hogy homogén csoportok esetében az életkor adott csoportba sorolási szempont, ezért emellett figyelünk a nemek egészséges arányára, továbbá a szülői igények szakmailag mérlegelt kielégítésére.

Heterogén, részben heterogén csoport esetén törekszünk az egymáshoz közel eső korosztály egy csoportba sorolására, például (2,5)3-4-5 évesek, illetve 5-6-7(8) évesek. Ebben a csoportban lehetőség nyílik a testvérek együttnevelésére (szülői kérésre) is.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekcsoportokat - lehetőség szerint - ugyanaz az óvónőpáros és dajka nevelje kics csoporttól az iskolába lépésig.

5.1 Csoportszervezés

A helyi adottságok és az óvodapedagógus attitűdje alapján szervezhető homogén és heterogén, részben heterogén életkorú csoport is. A program **hatékonyságát nem a csoport szervezeti kerete határozza meg, hanem az óvodapedagógus** felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz **egész egyénisége**.

A gyermekcsoportokat a mesékből, gyermekdalokból jól ismert állatnevekkel, virágnevekkel (szimbólumokkal) jelöljük: Katica, Méhecske, Pillangó, Lepke, Napraforgó csoport.

A heterogén életkorú csoportnál előnyös - éppen az életkori sajátosságok miatt - a köznevelési törvényben előírt minimális létszám megtartása, hiszen az óvodapedagógustól nagyobb figyelemmegosztást, differenciálási képességet, toleranciát, rugalmasságot követel. Szintén ez az elv érvényesítendő a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése esetében is.

5.2 Napirend, hetirend

Az óvodai tevékenységeket úgy szervezzük, hogy a szülők igényei szerint eleget tudjunk tenni

az óvodai neveléssel, a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatainknak. A **hetirend** nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét.

A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembevételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik. Az ezzel kapcsolatos szülői igényeket és elégedettséget minden nevelési év végén felmérjük.

A hetirendet befolyásoló tornaszoba-beosztást az óvónők tervei alapján az óvodavezető koordinálja és véglegesíti. A napirend tekintetében az udvarra történő kimenetel és bejövétel időpontjának meghatározása fokozatosan, elsődlegesen a korcsoport életkori sajátosságait figyelembe véve kerül kialakításra.

A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk. Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van - az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával-, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jól kidolgozott **napirend** a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessek. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

A szeptember 1-jétől május 31-éig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpont ja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvónő.

Javasolt napirendek korcsoport szerint:

(2,5)3-4 évesek csoportja

Idő	Tevékenység
7-1030	Párhuzamos tevékenységek: Szabad játék, szabadon választott tevékenység, folyamatos tízórai, óvónő által kezdeményezett tevékenység Kötelező mozgás heti egy alkalommal, mindennapos mozgás
1030-1130	Udvari játék, levegőzés

11 ³⁰ -12 ³⁰	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
12 ³⁰ _13	Előkészület a pihenéshez
13-15	Pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
15-17	Párhuzamos tevékenységek: mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység

4-5 évesek csoportja

Idő	Tevékenység
7-10 ³⁰	Párhuzamos tevékenységek: szabad játék, szabadon választott tevékenység, folyamatos tízórai, óvónő által kezdeményezett tevékenység. Kötelező mozgás heti egy alkalommal, mindennapos mozgás
10 ³⁰ -11 ⁴⁵	Udvari játék, levegőzés
11 ⁴⁵ -12 ⁴⁵	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
12 ⁴⁵ -13 ¹⁵	Előkészület a pihenéshez
13 ¹⁵ -15	Pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
15-17	Párhuzamos tevékenységek: mosdóhasználat, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység

5-6-7(8) évesek csoportja

Idő	Tevékenység
7-10 ⁴⁵	Párhuzamos tevékenységek: szabad játék, szabadon választott tevékenység, folyamatos tízórai, óvónő által kezdeményezett tevékenységek. Kötelező mozgás heti két alkalommal, mindennapos mozgás
10 ⁴⁵ -12 ¹⁵	Öltözködés, udvari játék, levegőzés
12 ¹⁵ -13	Öltözködés, mosdóhasználat, ebéd
13-13 ³⁰	Előkészület a pihenéshez
13 ³⁰ -14 ⁴⁵	Pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés
14 ⁴⁵ -17	Párhuzamos tevékenységek: mosdóhasználat, uzsonna, játék, szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység

Heterogén csoport esetén az adott korcsoportokhoz közelebb álló napirend javasolt.

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszakra június 1-jétől augusztus 31-éig) tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett napirend szolgál.

Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával az óvodapedagógus a nyári élet megtervezésénél adjon lehetőséget a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre, közvetve kompetenciáinak fejlesztésére.

Javasolt nyári napirend

Idő	Tevékenység
7-12	Párhuzamos tevékenységek: játék a szabadban, folyamatos tízórai, fürdés, napozás, egyéb szabadon választott tevékenység, óvónő által kezdeményezett tevékenység
12-12 ³⁰	Előkészület az ebédhez
12 ³⁰ -13	Ebéd
13-14 ⁴⁵	Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükségletekhez igazodó ébredés
14 ⁴⁵ -17	Párhuzamos tevékenység: mosdóhasználat, uzsonna, játék a szabadban, óvónő által kezdeményezett tevékenység

5.3 Tevékenységi formák szervezési jellemzői

Az óvodai tevékenységek megszervezésénél **maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat** – vallási, nemzeti, etnikai -, figyelembe vesszük a **gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét**. Mindezek kielégítésére indirekt, a **gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk**.

A program működtetése során az óvodáskorú gyermek **fő tevékenységét, a játékot vesszük kiindulópontnak**. A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok, melyekhez az óvodapedagógusnak megfelelő időt, helyet és eszközt kell biztosítania, valamint olyan légkört, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet, és választhat a lehetőségek közül.

Az óvodás gyermekek számára a **kötetlenség** a legalkalmasabb tevékenységi keret,

foglalkozási forma, mely biztosítja számára a szabad játékot, a tevékenység szabad megválasztását. Követlenségként éli meg a gyermek, azonban **az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét.** Ez a tevékenységi forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy pedagógiai ismereteit folyamatosan bővítse, ismerje a gyermekek egyéni szükségletét, aktuális fejlettségi szintjét, érzelmi állapotát, és ehhez igazítva differenciáltan előre tudjon tervezni. Tehát tudatosságot, nagyfokú szervezési készséget, áttekintőképességet és kellő kreativitást igényel.

A tevékenységek közül egyedül a mozgásfejlesztést célzó mozgást szervezzük **kötött** formában. Ennek indokai:

- A mozgás baleseti forrás lehet, ezért a óvónőtől fokozott figyelmet igényel, ami párhuzamos tevékenységként nem megoldható.
- A testnevelési játékok sor- és csapatversenyei. a különböző fogó- és labdajátékok több gyermek egy időben történő részvételét igénylik.

A kötött foglalkozás is lehetőséget ad a differenciálásra. az egyéni fejlődési ütem figyelembevételére. A gyermek, ha igényli, a foglalkozás befejezése előtt kiléphet a tevékenységből.

5.4 A fejlődés nyomon követése

A gyermek és körülményeinek megismerése már a beiratkozást követő családlátogatással elkezdődik, majd folytatódik az óvodába kerülés előtti időszak feltárásával, **anamnézis** felvételével. A gyermek fejlődését **fejlettségmérő lapon** rögzítjük, és követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Megfigyeléseinket folyamatosan rögzítjük, az elért fejlettségi szintet dátummal regisztráljuk. Az ezeket az információkat tartalmazó dokumentumokat a gyermek személyiségdossierjében tároljuk. Amennyiben a gyermek valamely szakszolgálat által készített szakvéleménnyel is rendelkezik, úgy ez a dokumentum is bekerül a dossierjébe.

5.5 A Pedagógiai Program megvalósítását segítő alapszolgáltatásaink

- A gyermekek logopédiai ellátása
- A gyermekek pszichológiai ellátása

- Részképesség lemaradásának korrekciója fejlesztőpedagógusi segítséggel

6 Személyi és tárgyi feltételek

6.1 Személyi feltételek

A köznevelési törvényben meghatározott óvodapedagógus **felsőfokú szakirányú végzettség** mellett elengedhetetlen a pedagógus **kreativitása, az ismeretanyag** csoportra, gyermekre lebontott **tudatos, tervszerű, alkotó alkalmazása**. Elvárásaink az óvónő felé:

- Segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd
- Vidám, felszabadult játéklétkör létrehozásának képessége
- differenciált nevelés iránti elkötelezettség
- jó empátiás készség
- gyermek- és családcentrikusság
- környezettudatos szemlélet
- csapatjátékos

A program bevezetésénél már a nevelőtestület többsége részt vett fejlesztőpedagógiai ismereteket nyújtó, elméleti és gyakorlati továbbképzésben. A program alkalmazásánál távlati cél, hogy a nevelőtestület néhány tagja megszerezze a fejlesztőpedagógusi tanúsítványt vagy szakvizsgát, így biztosítva az óvoda egységes nevelési koncepcióját.

A pedagógiai, pszichológiai kutatások eredményei, az óvoda nevelési programjának sokszínűsége szükségessé teszik a pedagógusok **rendszeres belső és külső továbbképzését, önképzését**. Ezt segítik a helyi munkaközösségek, a helyi pedagógiai szakmai és szakszolgáltató intézmények, ezek megyei és országos szintű szervezetei.

A szakszolgálat alkalmazásában álló **logopédus vagy helyi logopédus megbízással** heti egy-két alkalommal foglalkozik az erre rászoruló gyermekekkel. Feladata: elsősorban a gyermekek beszédének szűrése a beszédfejlődés akadályoztatása szempontjából, ezek kezelése, másodsorban középső csoport év végén, de legkésőbb nagycsoport elején dyslexia-prevenációs vizsgálat végzése minden egyes gyermeknél, szükség esetén annak szakszerű terápiája.

Szintén nem intézményi alkalmazásban **pszichológus** segíti alkalmanként munkánkat, mely elsősorban a korai felismerésre és a megoldásban történő közreműködésre teszi a hangsúlyt: egyrésztől kapcsolatot tart a szülőkkel, másrésztől a problémás gyermekeket speciális szakirányú intézménybe irányítja.

A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális nevelését, fejlesztését az adott sérülés specifikumának adekvát **gyógypedagógus segíti, megbízással saját forrásaink terhére.** Feladata a sajátos nevelési igényű gyermek terápiás megsegítése, valamint tanácsadás pedagógusoknak és igény szerint a szülőknek.

6.2 Tárgyi feltételek

A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, mely megfelel a kötelező minimális eszköz- és felszerelési jegyzékbe foglaltaknak. Ezek folyamatos pótlása (elhasználódás miatt) és korszerűsítése azonban szükséges.

Helyiségeink

Helyiségeink megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Csoportszoba	7	7
Tornaszoba	1	1
Logopédiai foglalkoztató	1	1
Egyéni fejlesztőszoba	-	1
Játszóudvar	1	1
Óvodavezetői iroda	1	1
Óvodavezető- helyettesi iroda	1	-
Gazdasági vezetői (óvodatitkári) iroda	1	1
Nevelőtestületi szoba	1	1
Orvosi szoba	1	1 (közös a logopédiával)
Gyermeköltöző	7	7
Gyermekmosdó, VVC	7	7
Felnőtt öltöző	1	2
Elkülönítő szoba	1	1 (közös az orvosival)
Melegítőkonyha	1	1
Tálaló-mosogató, ezen belül étkező	1	1
Felnőtt mosdó	1	2
Felnőtt-WC	1	2
Mosléktároló	1	1
Raktár	1	2
Szertár	1	1

A szülők fogadására nincs külön helységünk. Azt, hogy éppen melyik helyiségben (például vezetői iroda, játszószoza, csoportszoba) fogadjuk a szülőket, a szülővel való találkozás célja

határozza meg.

Helyiségeink bútorzata és egyéb berendezési tárgyaink

Helyiség megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Óvodai fektető	175	180
Gyermekszék	175	180
Gyermekasztal	Gyermeklétszám figyelembevételével (40)	40
Fényvédő függöny	Ablakonként 1	Csoportszobai ablakonként 1 relaxa
Szőnyeg	Csoportszoba egyötödének lefedése (3)	Csoportonként 3
Játéktartó szekrény vagy polc	Csoportonként 2	Csoportonként 5
Fektető- tároló	Csoportonként 2	Csoportonként 2
Élősarok-állvány	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Hőmérő	7	7
Óvodapedagógusi asztal	7	3 (nincs többre igény)
Felnőttszék	14	14
Eszköz-előkészítő asztal	7	7
Textiltároló szekrény	7	7
Edény-és evőeszköz- tároló szekrény	7	7
Szeméttartó	7	7
Tornaszobában:		
Tornapad	2	6
Tornaszőnyeg	1	3
Bordásfal	2	6
Óvodai többfunkciós mászó készlet	1	2
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	3 gyerek egyidejű foglalkoztatásához	200
Logopédiai foglalkoztató:		
Tükör	1	1
Asztal	1	2
Szék	2	6
Szőnyeg	1	1
Játszóudvar:		

Helyiség megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Kerti asztal	7	7
Kerti pad	14	14
Babaház	7	2 (nincs igény többre)
Udvari homokozó	7	7
Takaróháló	7	7
Mozgást fejlesztő eszközök		70
Óvodavezetői iroda:		
Íróasztal és szék	1-1	1-1
Tárgyalóasztal	1	1
Szék	2	4
Telefon	1	1
Könyvszekrény	1	1
Iratszekrény	1	1
Gazdasági (óvodatitkári) iroda:		
Asztal	1	1
Szék	1	1
Iratszekrény	2	1
Lemezszekrény	1	1
Írógépasztal és szék	1-1	- (nincs rá szükség)
Számítógépasztal és szék	1-1	1-1
Írógép	1	- (nincs rá szükség)
Telefon	1	1
Fax	1	1
Számítógép, nyomtató	1	2
Nevelőtestületi szoba:		
Asztal	14	4 (nincs többre szükség)
Szék	14	14
Könyvtári dokumentum	500	500
Könyvszekrény	2	4 polc
Tükör	1	1
Mosdókagyló	1	1
Orvosi szoba	Berendezése, felszerelése a 26/1997. (IX. 3.) NM- rendelet szerint	megfelel
Gyermeköltöző:		
Öltözőszekrény	Gyerekenként 1	175

Helyiség megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Gyermekmosdó, WC:		
Törölközőtartó	Csoportonként a gyereklétszámnak megfelelően	megfelelő
Falitükör	Csoportonként 3	21
Hőmérő	Csoportonként 1	7
Fogmosópohár-tartó	Csoportonként 1	7

Tisztálkodási és egyéb felszereléseink

Tisztálkodási és egyéb felszerelések megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Fésű, fogkefe, fogmosó pohár	Gyerekenként 1-1	Gyerekenként 1-1
Ruhakefe, körömkéfe, szappantartó	21	21
Fésűtartó	Csoportonként 1	Csoportonként 1
Törölköző	Felnőtt – és gyereklétszám szerint 3-3 (525 gyerek és 78 felnőtt)	525 és 78
Abrosz	Asztalonként 3 (120)	150
Tó	175	175
Ágyneműhuzat, lepedő	525	525

Felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközeink

Az eszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Szennyesruha -tároló	1	1
Mosottruha-tároló	1	1
Mosógép + centrifuga	1	1
Vasaló	1	1
Vasalóállvány	1	1
Szárítóállvány	1	1
Takarítóeszközök	1	1
Ásó, kapa, gereblye, locsoló	1-1	1-1
Hűtőgép	1	1
Porszívó	1	4

Nevelőmunkát segítő játékaink és egyéb eszközeink

A játékok és játékeszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Különbéle játékformák eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Mozgásfejlesztő eszközök	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	megfelelő
Ének, zene, énekes játék eszközei	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	megfelelő
Anyanyelv és kommunikáció fejlesztéséhez	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Értelmi képességeket fejlesztő	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Ábrázolótevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	megfelelő
Természeti, emberi, tárgyi környezet megismerését segítő eszközök, anyagok	Csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelően	megfelelő
Munka jellegű tevékenységek eszközei	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő

Nevelőmunkát segítő egyéb eszközök:	Előírás	Tényleges állapot
Videó	1	1
Televízió	1	1
Magnetofon	2	3
Diavetítő	1	1
Vetítővászon	1	1
Hangszer(pedagógusoknak)	1	7
Hangszer(gyerekeknek)	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő
Egyéni fejlesztést szolgáló	Csoportonként a gyerekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	megfelelő

Sajátos nevelési igényű gyerekek nevelésének további speciális eszközei

Az eszközök megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Beszéd fogyatékosok:		
120 x 180 tükör	1	1
Logopédiai alapkészlet	1	1
Hallási fogyatékosok:		
Dallamíró	1	EGYMI-től kölcsönözhető
Hallásvizsgáló és hallókészülék-tesztelő felszerelés	1	EGYMI-től kölcsönözhető
Vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, ill. csoportos adó-vevő készülék	Gyerekenként 1 óvodával közösen
Különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó	1 óvodával közösen
Nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas eszköz	1 óvodával közösen
Szurdologopédiai eszközök	1 óvodával közösen
Látási fogyatékosok:		
Olvasó televízió	1	EGYMI-től kölcsönözhető
Hatrekeszes doboz, gombás tábla, szöges tábla, csörgő labda	Gyerekenként 1-1 óvodával közösen

Egészség- és munkavédelmi eszközeink

Az eszköz megnevezése	Előírás	Tényleges állapot
Étel- mintavételi készlet	1	1
Mentóláda	1	1
Gyógyszerszekrény	1	1
Munkaruha	Törvény alapján	megfelelő
Védőruha	Törvény alapján	megfelelő
Tűzoltó készülék	Törvény alapján	megfelelő

Az óvodai alapeszközöket kiegészítve a program eredményességét, hatását erősítik a következő **speciális eszközök**:

- Egész alakot láttató tükör

A testsémafejlesztés fontos és hasznos kelléke, sok játéklehetőséget hordoz magában.

Segítségével a gyermek képet alakíthat ki önmagáról, testéről, fejlődik "én" tudata.

- Lateralitást jelző karszalag

A kéz, később a test jobb-bal oldalának megkülönböztetését segíti a testnevelési foglalkozáson (de játékidőben is) a jobb csuklón viselhető színes szalag, gumipánt.

- Fejlesztő játékok

A játékeszközök vásárlásánál fontos az óvodapedagógus tudatos odafigyelése arra, hogy melyik játék milyen részképességet fejleszt használatakor.

- Mozgást fejlesztő tornaszerek, napi játékos használatra

A testnevelés-foglalkozáson felhasznált eszközök közül néhányat célszerű a csoportszobában is felhasználni. Ezzel a gyermekek játékidőben is gyakorolhatják a mozgásfejlesztő feladatokat, illetve újabb játékokat is kitalálhatnak.

- Hagyományos óvodai játékok, eszközök, berendezési tárgyak

A meglévő eszközök tudatosabb használata a program szellemében. Újak vásárlásánál is ezeket a szempontokat érdemes előtérbe helyezni.

- Szakkönyvek, folyóiratok

Az újabb pszichológiai, pedagógiai, módszertani kutatások folyamatos figyelemmel kísérése elengedhetetlen a program korszerűsítése érdekében.

7 Az óvoda kapcsolatrendszere

Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként terveztük meg, mert tiszteletben tartjuk, hogy a **gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége**. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a **kölcsönös bizalom és tisztelet**. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet.

7.1 Család - óvoda

A gyermek elsősorban a családban nevelődik. Jó esetben az óvoda folytatja és kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot. Sajnos gyakoribb a családban végbement funkcionális változások következtében, hogy az óvodára hárul a fejlődésben történő lemaradások korrigálása, a családi nevelésben felmerülő hiányok pótlása.

Családlátogatás

A családlátogatás **célja**, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól. A gyermek érdekében szükség szerint a gyermekvédelmi felelőssel együtt végzik ezt. Az első családlátogatást még kiscsoportban meg kell szervezni, később többször is, ha ez indokolt a gyermek fejlődése szempontjából. A tapasztalatokat a személyiségdossierben rögzítjük. Családlátogatásra a szülővel történő előzetes egyeztetés után kerülhet sor.

Beszoktatás

A be szoktatás **célja**: a gyermekek beilleszkedésének segítése. Különbséget kell tennünk a családból, bölcsődéből vagy más közösségből érkező gyermekek között. Beszoktatásra azért van szükség, mert minden esetben számára ismeretlen új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes légkör megtapasztalásával vagy ennek ellenkezőjével.

A beszoktatás **formái:**

- nevelési év megkezdése előtti ismerkedés
- anyás beszoktatás
- fokozatos beszoktatás

A beszoktatás lehetőségéről a szülőket a beiratkozáskor tájékoztatni kell, továbbá motiválni arra, hogy gyermekük érdekében éljenek a beszoktatás lehetőségével.

Közös programok, ünnepek

A közös programok, ünnepek **célja** lehetőséget teremteni a család és óvoda közötti kapcsolat kialakítására, elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, szemléletük formálására, nevelési elveik közelítésére. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket s az ezekre való felkészülést.

A közös programok, ünnepek **hagyományai:**

év eleji közös családi hétvége játékkal, bográcsozással,

- karácsony
- farsang
- anyák napja
- gyermeknap

Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból mind külsőségeiben, mind belső tartalmukban.

Nyílt nap

A nyílt nap **célja** a szülőknek lehetőséget biztosítani a napi óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kaphatnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is. Átélik a szabad játék készségekre, képességekre gyakorolt hatását, a gyermek kompetenciájának fejlődését. A nyílt nap idejéről legalább 1 héttel előbb a csoportos faliújságon tájékoztatni kell a szülőket.

Fogadóóra

A fogadóórák **célja** a szülők tájékoztatása a gyermekek egyéni fejlődéséről. Megtartását célszerűnek tartjuk személyre szabottan, igény szerint, időpont-egyeztetés után lebonyolítani. Ezek az alkalmak adnak lehetőséget olyan információk cseréjére, melyek a gyermekkel vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek. A fogadóórát szülő és óvónő egyaránt kezdeményezheti. Fontos, hogy az óvónő mindig felkészülten vegyen részt ezeken a megbeszéléseken (a gyermek munkáival, saját feljegyzéseivel). Javasolt minden évben legalább egyszer leülni minden egyes gyermek szülőjével, ennek különösen középső csoportban van kiemelt jelentősége a következő évi várható beiskolázás miatt.

Szülői értekezlet

A szülői értekezlet **célja** az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvodapedagógus feladata a szülők tájékoztatásán kívül véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembevétele. A szülői értekezlet idejéről, témájáról a csoportos faliújságon keresztül, legalább egy héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten jelenléti ív írása, és jegyzőkönyv készítése kötelező.

Szülői klub

A szülői klub **célja** a szülők többségét érdeklő témák kötetlen jellegű megvitatása nevelési évenként egy-két alkalommal. Aktuális témájáról és időpontjáról a központi és a csoportos faliújságon keresztül tájékoztatjuk a szülőket.

Teadélután

A teadélután **célja**: a szülők kérdéseire, problémáira próbálunk tanácsokat adni, kötetlen beszélgetés formájában. Általában a szülők kezdeményezik, de évente egy alkalommal mi is ajánlunk kérdéskört és időpontot.

7.2 Kapcsolattartás, tapasztalatcsere a programot alkalmazó intézményekkel

Célunk, hogy a programot alkalmazó intézmények segítsék egymás munkáját gyakorlatban szerzett tapasztalataik átadásával, eredményeik összehasonlításával. Ehhez szükség van az igény szerinti konzultációk, továbbképzések, gyakorlati bemutatók megszervezésére. Felelőse az óvodavezető.

7.3 Kapcsolattartás egyéb nevelési, oktatási, szakszolgálati, kulturális intézményekkel

A **bölcsőde**, mint az óvodába lépés előtti intézményes nevelés színtere, hasznos információkat adhat a gyermekek óvodáskor előtti fejlődéséről. Az átmenetet segíti a két intézmény és a gyermekek gondozásáért, neveléséért felelős felnőttek kapcsolatfelvétele.

Formái:

- Leendő kiscsoportos óvónők látogatása a leendő óvodások csoportjában
- Leendő óvodások látogatása az óvodában
- Szakmai tapasztalatcsere gondozónők és óvónők közös teadélutánján

Az óvodai élet alatt a **pedagógiai szakszolgálatok** (Nevelési Tanácsadó, Speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottságok, Pedagógiai Szakszolgálat,) az **egészségügyi szakszolgálatok** (orvos, szakorvosok, védőnő), a **gyermek- és ifjúságvédelem intézményei** (Gyermekjóléti Szolgálat, Gyámügy) a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.

A **közművelődési intézmények** (színház, könyvtár, közösségi ház, múzeumok) rendezvényeit a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve látogathatják csoportosan pedagógus vezetésével, vagy egyénileg, szüleikkel.

Az **iskolával való kapcsolattartás** célja az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

Formái:

- Öt-hat-hét éves gyermekek látogatása az iskolában az óvónővel
- Iskolai szervezésű programokon való részvétel az 5-6-7 éves gyermekekkel , Kisgolya-tábor a tankötelesekkel
- Egymás munkájának megismerése kölcsönös hospitálással
- Szakmai tapasztalatcsere, a gyermekek fejlődésének nyomonkövetése

8 Érvényességi rendelkezések

A Pedagógiai Program érvényességi ideje: **2013. szeptember 1-től visszavonásig**

A Pedagógiai Program felülvizsgálatának és módosításának indokai

Kötelező:

- Jogszabályváltozás
- Fenntartó által meghatározott feladatváltozás

Lehetséges:

- Sikeres innováció eredményeinek beépítése
- A minőségfejlesztési munka eredményeinek beépítése, illetve kevésbé eredményes elképzelések elhagyása

A Pedagógiai Program nem kötelező felülvizsgálatát és módosítását - a vezetőnek benyújtott írásbeli előterjesztés után, a nevelőtestület 50 + 1%-os támogatásával - kérheti a közalkalmazotti tanács elnöke, mint döntés-előkészítő és érdekegyeztető fórum képviselője.

A Pedagógiai Program nyilvánossága:

Minden csoportban és a fejlesztőpedagógus játszószobájában megtalálható.

Egy példány az óvodavezető irodájában.

Egy példány szülők faliújságjain.

A szülők részére készített rövidített változat minden csoport faliújságján.

Az óvoda honlapján.

9 Legitimációs záradék

A Pedagógiai Programot fenntartói jóváhagyás előtt véleményezte:

Kaba 2013. szeptember 1.

Szentesi Mária
Szülői Szervezet képviselője

Elfogadta:

Kaba 2013. szeptember 1.

Janka Zsoltné óvodapedagógus
a nevelőtestület képviselőjében

Jóváhagyta:

Kaba 2013. szeptember 1.

PH.

Szegi Emma polgármester
fenntartó részéről

A legitimációs eljárás alátámasztását igazoló dokumentumok:

1. A nevelőtestület döntéséről készült jegyzőkönyv, mely 3 /2013.számú határozatával elfogadta a Pedagógiai Programot.
2. A Szülői Szervezet véleményét bemutató jegyzőkönyv.

PH.

Kaba 2013. szeptember 1.

Borbély Vilmosné
Intézményvezető

ÓVODAI NEVELÉSÜNK RENDSZERE

